

Målmannen frå Europa

I år er det 170 år
sidan Arne Garborg
vart fødd. Gudleiv Bø
skriv om korleis han
har påverka oss.

SIDE 10–13

Mor Magni

Nynorskstrategen
Magni Øvrebotten
går av etter over
40 år i NRK. Ho
ser seg nøgd
attende.

SIDE 4–7

Etterlyser nynorsk

– Det er for få nynorsk-
tekstar i norskbøkene
for vgs, meiner Espen
Tørset. Han får svar av
Gyldendal.

SIDE 14–15

Norsk Tidend

medlemsblad for Noregs Mållag

nr. 3
juni 2021

Det litterære vegskiljet

Tore Renberg er er godt nøgd med å vera både
høg- og lågkulturell. Kanskje ikkje så rart at han
byrja å skriva på nynorsk?

SIDE 18–19

Resultata som uteblir

NT Magni Øvrebotten fortener alle mogelege lovord for innsatsen ho har lagt ned for nynorsk i NRK gjennom eit heilt arbeidsliv. Ho er likevel forsiktig med å la Nynorsk mediesenter få æra aleine for NRK sine nynorskframsteg. Det er nok klokt, for det krevst «two to tango». Minst. Når NRK i 2019 greidde kravet om 25 % nynorsk for fyrste gong på 50 år, er det fordi nokon vil at det skal skje. Og nokon er fyrst og fremst leiinga i kanalen.

NT Ein skal ikkje overdrive utviklinga i NRK, for i 2020 var dei tilbake til gamle synder med under 25 %. Men ei positiv utvikling viser likevel at noko har skjedd. «Det er ikkje rom for å dyrkje eigne nynorskfordommar i redaksjonane lenger,» meiner Øvrebotten.

NT Der NRK har teke eit visst grep, sviktar andre. Mangel på overordna styring og kontroll gjer at viktigare sektorar ikkje får det til. I utdanningssektoren sit det til dømes mange folk i viktige posisjonar som ikkje lyftar ein finger for at kvardagen skal bli likare for nynorsk- og bokmålslevar, anten det gjeld lærarutdanningane eller det statlege eller kommunale byråkratiet. Konsekvensane av å gje beng er som regel ingenting.

NT Dei manglande resultata dette vanstyret fører til, er ikkje så synlege når resultata «berre» blir overgang til bokmål i ein krins fordi lærarane ikkje kan nynorsk, eller mangel på digitale læremiddel fordi skuleleiaren aldri skjønna kvifor det var så viktig. Då offar og akkar me oss litt og gløymer diverre at «itj nå kjæm tå sæ sjøl», heller ikkje når resultata uteblir.

NT I år er det valår. Då er det all grunn til å ofre nynorsken ein tanke før ein legg røstesetelen i urna.

ASTRID MARIE GROV

Utgjeven av Noregs Mållag

Avisa blir redigert etter Redaktørplakaten.

Tilskrift: Lilletorget 1, 0184 OSLO

Redaktør: Astrid Marie Grov,
astrid.grov@nm.no,
tlf. 23 00 29 32

I redaksjonen:
Hege Lothe, Erik Grov

Heimeside: www.nm.no

Abonnement: 250 kroner per år

Utforming: Audun Skjervøy, Språksmia AS
smia@spraksmia.no

Stortingsvalet til hausten må ta oss nærare reell språkleg jamstilling i Noreg.

MED DEN NYE språklova har det offentlege no eit lovfesta ansvar for å fremje nynorsk, som det minst brukte av dei to norske skriftspråka. Det opnar eit nytt kapittel i norsk språkhistorie. Språkpolitikken må i åra som kjem aktivt favorisere og forskjellsbehandle nynorsk. Berre slik kan det bli like lett å vere nynorskbrukar som bokmålsbrukar.

DEI SISTE ÅRA har vi i Noreg Mållag jobba mykje for at dei politiske partia som stiller til val i haust, har mest og best mogleg politikk for nynorsken i programma sine.

HOVUDKRAVA VÅRE VAR desse:

- Nynorsk og bokmål må vere reelt jamstilte skriftspråk i Noreg.
- Vi må halde på og styrkje sidemålsordninga.
- Vi må innføre språkdelte ungdomsskular.
- Vi må sikre at elevar får digitale læremiddel og kontorstøtteprogram på nynorsk.
- Lærarutdanningane må sikre gode nynorsk lærarar.

NT LEIARTEIGEN

PEDER LOFNES HAUGE
leiar i Noregs Mållag

EG ER GODT nøgd med gjennomslaga. Dei fleste partia har i større eller mindre grad omtalt dei fleste krava. På nettsidene våre har vi skrive om og kommentert alle programma.

KVEN SOM SKAL sitje rundt Kongens bord, er sjølvsagt uvisst, men ein ting er sikkert: Ei regjering som ikkje har omsut for heile det norske språket, kan ikkje vere ei regjering for heile Noreg. Sjølv om ein raudgrøn opposisjon stod klar til ytterlegare å skjerpe den nye språklova, er Stortingets vilje klar: No skal nynorsken styrkjast.

NOKO AV DET siste kunnskapsminister Guri Melby (V) gjer før valet, er å leggje fram regjeringa sitt forslag til ny opplæringslov. Dette er venta å skje i august. Den nye lova må sikre at

Draum om ha

Endeleg, for ti år sidan, lærte eg eit siste språk gjennom sjakken: nynorsk!

Sjakkommentator Atle Grønn
i Dag og Tid

Høgre vedtok at dei vil vurdere om normeringa av nynorsk og bokmål bør flyttast ut av Språkrådet. Det er cirka verdas verste idé. Språka er vårt felleseige. Det bør ikkje vere private akademi (e.l.) som styrer normeringa av dei. Styrk heller Språkrådet, seier no eg!

@jenskihl på Twitter

Jeg var sånn terningkast to interessert i nynorsk. Da jeg leste «Kimen» [av Tarjei Vesaas] skjønte jeg plutselig hvor mye språket har si for det som formidles.

Magne Furuholmen
i Gudbrandsdølen Dagingen

– Det er ein honnør til nynorsken, og det er ikkje ofte nynorske når opp i slike samanhengar.

Kjartan Hatløy
om å få Doblougprisen

Hadde de sagt det til meg for nokre år sidan at eg ein dag skulle motta denne prisen, så ville eg svart de måtte reise lenger ut på landet. Eller heilt opp i dalen. Men slik blei livet. Brått ein dag fann eg eit nytt språk å leve i, å forske i, å puste i, å krangle i, å kjempe i, og det språket var både elskeleg og tøft, det bar på kraft og det bar på det mjuke: Det var nynorsk.

Tore Renberg på Facebook
om å få Nynorsk litteraturpris
for Tollak til Ingeborg

– Det virker som om overgangen til nynorsk har forløst noe i Tore Renberg. At en som opprinnelig skriver bokmål, får nynorskpris, er likevel ekstra imponerende.

fylkesordfører i Rogaland
Marianne Chesak

– Ny innkalling kom i februar og da prøvde jeg ut sivil ulydighet. Det var rett og slett at jeg nektet å svare på det elektroniske bokmålskjemaet som de ønsket at jeg skulle bruke.

Heimevernssoldaten
Erlend Trones i VG om at han ikkje
svara på øvingsinnkalling etter å
ha blitt tilskrivnen på bokmål i ti år,
i strid med mållova

– Her har Forsvaret brukt ti år på en sak som de har plikt til å løse raskt, og som de kunne løst raskt hvis de hadde vilje til det. Vi ser ikke vilje til å følge loven her.

Språkdirektør Åse Wetås
om at Trones ikkje har fått
innkalling på nynorsk

Det flaueste som finnes? Når noen sier noe til meg på sin egen dialekt, og jeg ikke hører hva de sier, og de velger å gjenta det på riksmål.

@elinestrange på Twitter

hausten

nynorskelevane får ei like god lese- og skriveopplæring som bokmålelevane. Dei må få rett til å gå i eigne nynorskklasser på ungdomsskulen og den same retten til og tilgangen på digitale læremiddel.

I SAMBAND MED valkampen har eg møtt dei ulike partileiarane for å snakke om nynorskpolitikken dei går til val på. Då eg snakka med Guri Melby i juni, sa ho dette om nynorskelevane: [Dei må få same høve som bokmålelevane] «Både til å lese stoff på sitt eige språk, til å bruke digitale læremiddel, til å få undervisning i språket sitt i klassen, anten dei går på barneskulen eller på ungdomsskulen».

OM VI SKAL tolke dette som ein lekkasje, er det all grunn for rekordmange medlemmer av Noregs Mållag å gle seg til august. Mållaget er i vinden. I fjor hadde vi det høgste medlemstalet på 32 år og passerte fjorten tusen medlemmer. I dag ligg vi allereie om lag 1000 medlemmer framom same tidspunkt i fjorårets rekordår. Hugs å betale kontingenten, og verv vener og kjende. Med fleire i medlemmer i ryggen aukar sjansane våre for gjennomslag.

MIN DRAUM ER at denne hausten skal bli ein ny vår for nynorsken.

*Ei regjering som ikkje
har omsut for heile
det norske språket,
kan ikkje vere ei
regjering for heile
Noreg.*

«Spor som aldri blir viska vekk.» «Mor Nynorsk.»
 Lovorda sat laust då NRK-legenda **Magni Øvre-**
botten takka for seg.
 – Nynorsk mediesenter har lykkast betre enn
 eg våga å håpe, seier ho.

Legenda Øvrebotten

– NRK sin fremste nynorskstrateg går av

11. JUNI VAR ein aldri så liten æra over i Ny-Noreg. Då vart Magni Øvrebotten takka av etter nesten eit heilt arbeidsliv som leiar i NRK, dei siste 17 åra for NRK Nynorsk mediesenter.

For ein del er Magni Øvrebotten eit ukjend namn. Men det finst knapt nokon i medienoreg som har trekt i så mange strategiske nynorsk-trådar som henne. Ho har gjort distriktkontoret til NRK i Førde til eit nynorskflaggskip, og ikkje minst ein sterk og konsekvent leverandør av meir nynorsk til heile NRK. For innsatsen har ho mellom anna fått Målprisen frå Noregs Mållag.

I det gamle «fjordafylket» er Øvrebotten nesten for ei legende å rekne, som tidlegare redaksjonssjef og distriktredaktør i NRK Sogn og Fjordane gjennom to tiår til saman. Ho har vore urokkeleg og uredd i kampen for at folk i distrikta skal få tilgang til kvalitetsjournalistikk, og for at nyheiter frå Sogn og Fjordane skal høyrast og synast for både oslomakta og resten av landet. I dette engasjementet har arbeidet for nynorsken høyrte naturleg heime. Magni Øvrebotten er eit levande døme på at «det e itjå som kjem tå sæ sjølv».

– Det vart kalla førdeskulen, det vi starta opp den gongen, og den vart sjølve grunnlaget for Nynorsk mediesenter. Eg hadde då som no ei usvikeleg tru på metoden «lære ved å gjere».

«Du har sett så tydelege spor etter deg. Både i NRK, samfunnet elles og i oss alle. Dei kjem aldri til å bli viska vekk,» sa regionredaktør i NRK Vestland Rune Møklebost i taketalen. «Mor Magni,» heitte det frå praktikantane.

Framtidige nynorskjournalistar

Magni Øvrebotten si språkstrategiske handlekraft skaut for alvor fart då ho vart distriktredaktør i Førde i 1990. Den gongen var nynorskprosenten i NRK lågare enn lågast, og dei spede forsøka til leiinga i Oslo hjelpte ikkje. Ho tok difor initiativ til å hente inn talentfulle journalistemne nærast frå gata og setje dei rett inn i redaksjonen. Hovudføremålet var å rekruttere journalistar som kunne bidra til meir nynorsk og dialekt i NRK.

– Det vart kalla førdeskulen, det vi starta opp den gongen, og den vart sjølve grunnlaget for Nynorsk mediesenter. Eg hadde då som no ei usvikeleg tru på metoden «lære ved å gjere». Vi såg rett og slett etter lokale dialekt- og nynorskbrukarar som hadde det vi meinte skulle til for å bli gode journalistar. Solveig Barstad, som no er programleiar i

TV 2 hjelper deg, hadde til dømes sommarjobb på sentralbordet før vi spurde om ho ville prøve seg i redaksjonen.

Og Barstad er ikkje den einaste som har gjort nasjonal journalistkarriere etter å ha hamna under vengjene til Magni Øvrebotten. Ingunn Solheim, Håkon Haugsbø, Morten Sandøy og Kristi Marie Skrede har alle teke til i NRK Sogn og Fjordane.

På slutten av 1990-talet ville leiinga i Førde få på plass ei meir formalisert og varig ordning for å rekruttere fleire journalistemne og sikre nynorsk gode kår i NRK. Men det kravde støtte frå sentralleiinga i Oslo, som ikkje var interessert.

Rett etter årtusenskiftet skulle høvet likevel by seg til å få fart på saka. Då ville NRK-leiinga slå saman distriktkontoret i Sogn og Fjordane med NRK Hordaland, leidd frå Bergen, som eit ledd i ei større omlegging av distriktkontora. Men det skulle bli over Magni Øvrebotten sitt lik. Ho frykta både for endå mindre nynorsk i NRK og for at kontoret i Førde skulle bli eit husmannsbruk. Og ho såg at etableringa av Nynorsk mediesenter var den perfekte brekkstonga.

MOT TIL Å MEINE: Magni Øvrebotten kan sjå tilbake på over 40 år – med nokre kampar – i NRK. – Eg er kjend for å vere tydeleg, og eg meiner det har vore ein styrke, seier ho.

Foto: NRK Nynorsk mediesenter

STRAMMA OPP: – Eg er luta lei kvinnfolk som spring i 8.-marstog og krev posisjonar for kvinner, men som syner til eit mannfolk så snart høvet byr seg for ein leiarjobb, sa kringkastingssjef Einar Førde til Magni Øvrebotten då ho nølte då han bad henne søkje på stillinga som distriktsredaktør. «Han trefte innertiar med den salven», har ho uttala. Her er dei to i lag i Førde på 1990-talet.

Foto: NRK

– Det er nok den tøffaste kampen eg har teke i løpet av karrieren. Så lenge vedtaket ikkje var gjort, var eg ikkje redd for seie akkurat kva eg meinte om saka. Eg sette alt inn på at vi skulle halde fram som eige distriktskontor, og at Nynorsk mediesenter skulle opprettast. Og eg var

budd på å tape og trekkje meg frå stillinga, seier ho.

Det var svært nære på. I 2002 gjorde styret i NRK vedtak om samanslåing, men møtte uventa hard motstand frå kulturminister Valgerd Svarstad Haugland. Som statsråd valde ho å setje foten ned for vedta-

ket, noko som skjer svært sjeldan.

– Eg trur det blir fyrste og einaste gongen at kulturministeren stoppa eit styrevedtak i NRK på direkten i Dagsnytt 18. Ho hadde lenge vore interessert i å få opp den låge nynorskprosenten i NRK, og nytta det høvet ho fekk.

Øvrebotten er klar på kor viktig mediesenteret har vore som argument for å ha eit eige distriktskontor i Førde.

– NRK Sogn og Fjordane hadde aldri overlevd som sjølvstendig distriktskontor den gongen hadde det ikkje vore for at Nynorsk mediesenter stod på spel. I dag er kontoret slått saman med Hordaland. Det likte eg ikkje at skjedde, men når politikanane slo saman fylka, gjekk det den vegen. Det synest eg framleis er trist. No må NRK Vestland syte for at NRK-kontoret i Førde held fram med å vere ein god lærestad for nynorsk og nyhende, slik at Nynorsk mediesenter får den hjelpa dei treng i opplæringa og utviklinga av senteret.

– Tydelege tilbagemeldingar

Hausten 2004 opna Nynorsk mediesenter, og Magni Øvrebotten fekk «sjølvlagt» jobben som dagleg leiar.

– Det har vore ein kvalifikasjon i seg sjølv å ikkje vere vestlending. Eg har stått hardt på at vi skal vise at nynorsk er eit språk for heile landet.

HEIDRA: I 2018 fekk Magni Øvrebotten Målprisen av Noregs Mållag på landsmøte i Vinje, i lag med Oddny Miljeteig (t.v.) og Olaug Nilssen.

Foto: Noregs Mållag

– Eg har aldri kjent meg så godt kvalifisert for ein jobb som eg gjorde den gongen.

Senteret er eit fast, strategisk tiltak for å få fleire nynorskbrukande journalistar til NRK, med 10 praktikantar i året som får løna opplæring. «Ein hestekur i journalistikk», kallar Øvrebotten den seks månader lange opplæringa, der praktikantane blir kasta inn i redaksjonen etter berre to månader med førebuing. Oppfølginga er tett, og tilbakemeldingane mange og tydelege. Praktikantane frå Førde skal korkje skjemme ut seg sjølve eller Nynorsk mediesenter, og Magni Øvrebotten er ikkje redd for å stille krav.

– Som journalist må ein vere budd på tydelege tilbakemeldingar, og det får praktikantane her. Somme eignar seg ikkje som journalistar og må få vite det. Dei kan vere dyktige folk og eigne seg til mykje anna, men noko av det verste du kan gjere mot folk, er å la dei gå i yrke dei ikkje eignar seg for.

Forventningane frå NRK-redaksjonane er store, særleg når det gjeld språk, fortel Øvrebotten.

– Dei ventar at praktikantane er språksterke. Godt og rett språk har blitt særleg viktig etterkvart som nettet har teke meir og meir over for radio og TV. Dessverre er det langt mellom dei praktikantane som er ordentleg språkleg stødige, så vi har lagt meir og meir vekt på språktesten i rekrutteringa.

Den geografiske spreinga blant praktikantane har vore viktig for Øvrebotten. Og det er ikkje til å stikke under stol at det har vore utfordrande å få tak i praktikantar utanfor vestlandsfylka. Difor har så godt som alle ikkje-vestlendingar som har søkt Nynorsk mediesenter, kome inn til intervju.

– Det har vore ein kvalifikasjon i seg sjølv å ikkje vere vestlending. Vi kunne utan problem tilsett fem vestlendingar på kvart kull, men eg har stått hardt på at vi skal vise at nynorsk er eit språk for heile landet. Somme vil nok meine at eg har vore for opphengt i det.

Magni Øvrebotten er klar på at ho krev nynorsk- og dialektbruk av praktikantane, uansett kvar dei kjem frå.

– Det nyttar ikkje å kome til Nynorsk mediesenter og snakke det eg kallar flatt austlandsk. Så om praktikantane har lagt av seg dialekten sin, må dei hente han fram att.

Tidleg i karrieren var Magni Øvrebotten ein dialektforkjempar, på alle flater og i alle program. Men språksynet hennar har endra seg litt med åra.

– Som leiår for Nynorsk mediesenter har eg rådd praktikantane til å halde godt tak i det normerte talemålet. Særleg i nyheitssendingane er eg ein svoren tilhengjar av normert nynorsk, for det kjem både publikum, journalistar og nynorsken til gode. Mange av praktikantane er opptekne av å snakke dialekten sin, men det å snakke dialekt konsekvent er gjerne vanskelegare enn å bruke norma.

– Gått betre enn eg hadde våga å håpe

Suksessen til Nynorsk mediesenter måler Magni Øvrebotten i kor mange av praktikantane som framleis jobbar i media. Talet ligg no på 56 %, og i ein beintøff mediebransje er ho godt nøgd med det.

– Eg er ein klassisk sunnfjording som ikkje er så optimistisk av meg, så eg må seie dette har gått mykje betre enn eg hadde våga å håpe på. Eg hadde stor sjølvtilit på at vi var i stand til å lære opp nynorskbrukande journalistar i Førde, for det

SISTE DAG: Magni Øvrebotten på siste arbeidsdagen i juni 2021, i lag med arvtakar ved Nynorsk mediesenter Rune Fossum Lillesvangstu (t.v.) og regionredaktør i NRK Vest Rune Møklebust.

Foto: NRK Nynorsk mediesenter

hadde vi jo allereie gjort i mange år, men eg hadde ikkje våga tru at så mange skulle få seg fast jobb i media. Øvrebotten meiner endå fleire av

praktikantane hadde hatt potensial til å bli gode journalistar.

– Eit sårt punkt for meg er den ganske store gruppa på kring 20 %

MÅLET NÅDD: På opninga av Nynorsk mediesenter i Førde 2. september 2004, med dåverande kulturminister Valgerd Svarstad Haugland og det fyrste kullet med praktikantar. F.v. Inger Johanne Sæterbakk, Svein Ove Hansli, Knut Åge Teigen, Eli Bjelland og Maria Rivedal.

Foto: Arild Nybø / NRK

– Som leiar for Nynorsk mediesenter har eg rådd praktikantane til å halde godt tak i det normerte talemålet.

som har hamna i ymse språk-, informasjons- og reklamejobbar. Ein del av dei er flinke folk som burde vore i media i staden, men dei har berre ikkje vore på rett plass til rett tid.

I 2019 nådde NRK kravet om minst 25 % redaksjonelt stoff på nynorsk, for fyrste gong på 50 år. Men Magni Øvrebotten nøler med å gje Nynorsk mediesenter all æra for det.

– Det er klart NRK har eit godt grunnlag i dag med alle dei folka vi har sendt ifrå oss. Men eg trur mykje òg handlar om at det i større grad har blitt eit fellesansvar no enn det har vore før. Kringkastingssjefen har sagt tydeleg ifrå om at kravet skal nåast, og nynorskdelen er blant det redaksjonsleiarane no blir målte på. Det er ikkje lenger rom for å dyrke egne

nynorskfordommar ute i redaksjonane, slik eg meiner mange har gjort før. Men skal nynorskprosenten bli stabil på minst 25 prosent kvart år, må NRK tilsetje nynorskbrukande journalistar som vil bruke språket sitt.

Magni Øvrebotten overlèt jobben som leiar for Nynorsk mediesenter til tidlegare faglærrar Rune Fossum Lillesvangstu. Ho er ikkje i tvil om at ho etterlèt seg ei velflytande skute.

– Eg er heilt sikker på at Nynorsk mediesenter er i gode hender. Og eg er uansett ikkje i tvil om at det er rett å gje seg som 67-åring. Ingen skal måtte bere meg ut.

ASTRID MARIE GROV
astrid.grov@nm.no

Journalisten har vore praktikant ved NRK Nynorsk mediesenter.

Tre om Magni:

RAGNHILD BJØRGE, tidlegare nynorskpraktikant og språksjef i NRK, no redaksjonssjef i Khrono:

Magni Øvrebotten. Det kling respekt av namnet. Ein sterk vestlandsk målvind. Ho gjev deg ryggstø når du møter motvind. Er som ein varm fønvind når ting går godt, men kan snu til ein illsint storm når det trengst. Magni kastar deg på brådjupt vatn. Og du sym. Og ho veit det. Alle som har fått ein sjanse av Magni, rettar seg i ryggen når dei ser henne. Stolte, og fylte av ei blanding av kjærleik og ærefrykt. Alle som har fått kjeft av Magni, rettar nok òg ryggen når ho kjem. Få har gjort meir for nynorsk i etermedia enn Magni. Takk for sjansen, for samarbeidet og venskapen.

ERIK BERG-HANSEN, tidlegare leiar for distriktsdivisjonen i NRK:

Jeg husker Magni som en fargeklatt i kollegiet av distriktsredaktører. Uredd, frittalende og ikke minst engasjert. Dette var viktige egenskaper hun fikk bruk for i kampen for å berge hjerte-barnet sitt NRK Sogn og Fjordane i 2003.

Under Magnis ledelse skårte NRK Sogn og Fjordane alltid høyt på de fleste områdene kontoret ble målt på, og lytteroppslutningen om distriktsendingene var blant landets aller høyeste. I nyhetsredaksjonene på Marienlyst var vaksjefene samstemte om at en reportasje fra distriktskontoret i Førde alltid borget for kvalitet. Produksjon av barne-TV på nynorsk og selvsagt etableringen av Nynorsk mediesenter bekrefter bare inntrykket av et distriktskontor som kanskje var det aller flinkeste barnet i klassen på Magni Øvrebottens vakt.

ÅSMUND BERTHELSEN, ektemann:

Magni er klar og tydeleg i det ho meiner, står for, og vil. Klarast er ho på det ho ikkje vil. Ho er prinsippfast, på fråhald, på nynorsk, og i det å seie nei til å halde 17.mai-tale!

Ho har vore som ei mor for mange, både for medarbeidarane i NRK, og for praktikantane ved mediesenteret. Som mor har ho vore bestemt og seier frå og har grenselaus omsut for dei som er rundt ho, både i heimen og i arbeidet.

Mange nynorskvenner

Fleire politiske parti går til val på meir **nynorskvenlege arbeidsprogram** enn før.

– Eg vil særleg gje ros til Arbeidarpartiet, seier leiar i Noregs Mållag Peder Lofnes Hauge.

ALLE PARTIA HAR no lagt fram programma dei går til val på, og mållagsleiar Peder Lofnes Hauge meiner målfolket har mykje å gle seg over.

– Forpliktar Venstre

– På venstresida og i det politiske sentrum står alle partia opp om den målpolitiske kampen – i større eller mindre grad. Det er viktig for oss.

Lofnes Hauge vil særleg trekkje fram Arbeidarpartiet, som han meiner har hatt ei positiv utvikling på nynorskfronten.

– Arbeidarpartiet har tidlegare vore temmeleg nøkterne i støtta si til målsaka. I år er partiet tydeleg på at vi treng ein politikk som står opp om det minst brukte norske skriftspråket, og har fleire gode tiltak. Dei har òg vist det same engasjementet under arbeidet med språklova, og det gjer at partiprogrammet er truverdig.

Mållagsleiaren gjev òg ros til Raudt, som har programfest at jamstillinga mellom nynorsk og bokmål bør grunnlovsfestast.

– Dette standpunktet tyder at Raudt tek den norske mållamstillinga på alvor.

I det politiske sentrum markerer både Venstre, Senterpartiet og Krf seg med gode nynorskprogram.

– Det er venta at kunnskapsministeren legg fram ei ny opplæringslov. Dette pro-

grammet forpliktar Venstre til å presentere ei god lov for nynorskelevane.

Svak framgang for Høgre

Også på høgresida av den politiske aksen er det framgang å spore, meiner mållagsleiaren.

– Høgre vil ikkje lenger avvike obligatorisk sidemålsundervisning, og det er bra. I tillegg har partiet no programfest at dei ønskjer å «byggje opp under begge målformene som hovudmål».

Han er likevel ikkje heilt overtydd over «omvendinga» til partiet.

– Programmet til Høgre inneheld ikkje eit einaste positivt tiltak for nynorsk og nynorskelevane. Derimot vil partiet gå bort frå eigen sidemålsskarakter i norskfaget i vidaregåande. Det finst ikkje noko som tyder på at det siste styrkjer hovudmålsføringa til elevane, og det hadde vore enklare å tru på kunnskapspartiet Høgre om dei gjekk inn for tiltak som faktisk har effekt.

Framstegspartiet er det einaste partiet som går til val på å svekkje nynorsken.

– Frp skriv i programmet sitt at dei vil «ivareta norsk kultur og kulturarv». Men i praksis står partiet fram som eit kulturlaust parti utan interesse for språkleg likeverd og språklege tradisjonar, meiner Hauge.

ASTRID MARIE GROV
astrid.grov@nm.no

POSITIVE TAKTER: – SV utmerkjer seg aller mest, med eit program som nesten kunne vore teke ut av arbeidsprogrammet til Noregs Mållag, meiner mållagsleiar Peder Lofnes Hauge.

Foto: Noregs Mållag

– Nyheitssendingane er siste skanse der folk kan høyre korrekt nynorsk

Leiaren i Noregs Mållag meiner NRK må passe på så dei ikkje holar ut praksisen med **normert språk** i for stor grad ved å tillate meir dialektbruk i nyheitssendingane.

– FOR MÅLLAGET er det viktig at innbyggjarane får høyre korrekt nynorsk, og det gjer ein altfor sjeldan. NRK har ansvar for å løfte fram normert tale, og det er viktig at dei tar med det vidare inn i framtida, seier leiar i Noregs Mållag Peder Lofnes Hauge til Nynorsk pressekontor.

I *Aftenposten* hevda preses i Det Norske Akademi for språk og litteratur Nils Heyerdahl at programleiarane på Dagsrevyen ikkje bør snakke dialekt. Han meiner det normerte bokmålet og den normerte nynorsken blir vatna ut, og samanliknar med andre land

som Frankrike og Tyskland, der dei snakkar normert. I saka får han langt på veg støtte frå leiaren i Noregs Mållag, som òg meiner normert språk bør vere hovudregelen på Dagsrevyen. Hauge er mest uroa for at nynorsk ikkje blir nok representert.

Unntak

Hovudregelen i NRK er at programleiarane på Dagsrevyen skal snakke anten normert bokmål eller nynorsk, men redaktørane kan gjere unntak dersom ein programleiar søker om det. I oktober i fjor fekk journalist Eline Buvarp Aardal, som skriv nynorsk, lov å snakke trøndersk i nyheitssendingane på permanent basis etter å ha gjort det i ein prøveperiode. Ingerid Stenvold, som er fast nyheitsanker, var den første som fekk lov å bruke dialekta si på Dagsrevyen, i 2009. Stenvold har bokmål som skriftspråk.

– Dette er vurderingar NRK må

gjere. Dersom ein får eit unntak, så gir jo det eit enormt språkpolitisk ansvar til dei som får snakke dialekt i riksdekkjande program. Men det er bekymringsverdig dersom det set oss i ein situasjon der nynorsk normert daglegtale i Dagsrevyen kviler fullt og heilt på Ingild Bryn. Det er så viktig at innbyggjarane får høyre korrekt nynorsk, og det bør NRK definitivt sørge for i tida som kjem, seier Hauge.

Han meiner det er kjempebra at dialekt har fått større plass i pressa og media og offentleg, men at det er ein siger for dialektmangfaldet heller enn for nynorsken.

– Riksdekkjande nyheitssendingar bør bruke normert språk som ein siste skanse der innbyggjarane kan høyre korrekt nynorsk, seier Hauge.

Særstilling

– Kvifor er det viktigare i Dagsrevyen og nyheiter enn på andre flater?

– Dagsrevyen er eit av dei absolutt viktigaste nyheitsprogramma i Noreg, med riksdekkjande nynorsk på statskanalen. Så NRK står jo i ei særstilling. Når dei gjev dispensasjon, må dei passe seg for at dei ikkje holar ut praksisen i for stor grad, sånn at ein ikkje får høyre nynorsk, meiner Hauge.

Språksjef i NRK Karoline Riise Kristiansen skulle gjerne sett at det var ei jamn fordeling mellom nynorsk og bokmål i Dagsrevyen.

– Eg synest absolutt Hauge har eit poeng. Men det er ikkje slik at dialekt skal ta over normert nynorsk i NRK. Det skal vi jobbe vidare med òg. Og vi skal sjølvsagt ha både normert nynorsk og bokmål i Dagsrevyen, også i framtida, seier Kristiansen til NPK.

Ho peikar på at NRK har både overordna språkreglar og retningslinjer for bruk av dialekt.

blant partia

FORSVARAR NORMALTALEN: – Det er så viktig at innbyggjarane får høyre korrekt nynorsk, og det bør NRK definitivt sørge for i tida som kjem, meiner leiar i Noregs Mållag Peder Lofnes Hauge.

Foto: Jannica Luoto

– Vi er «frå heile landet, til heile landet», og det å spegle dialektmangfaldet er ein like naturleg del av språkoppdraget som det at vi skal bruke offisielt nynorsk og bokmål.

Ho meiner at om du er dialektbrukar eller snakkar normert, er det aller viktigaste at folk forstår deg.

– Alle tilsette jobbar med språket

sitt. Men om du skal vere dialektbrukar, krev det enno meir av deg enn om du snakkar normert. Det skal ikkje vere for lokale dialektord, og det skal vere forståeleg for alle. Det aller viktigaste er å formidle budskapet på ein korrekt og god måte, seier Kristiansen.

NPK

NT LANGET RUNDT

NY LEIAR I HJARTDAL: Anette Langsdalen Melby (29) er vald til ny leiar i Hjartdal dialekt- og mållag.

«VI PREKASI»: Tidlegare leiar i Noregs Mållag, **Magne Aasbrenn**, er vald til ny leiar i Fredrikstad Mållag. Han tek over for kona, Marit, som har leia Fredrikstad Mållag i 14 år!

LITEN M I OSLO: På årsmøtet sitt 21. april, vedtok **Oslo mållag** å endre skrivemåten på laget til å ha liten m i mållag.

MÅLPRIS TIL RUNAR GUDNASON: Diktar, artist og låtskrivar **Runar Gudnason** frå Ørsta har fått målpris frå Sunnmøre Mållag. Gudnason er mellom anna kjend som medlem av bandet Sidebrok. Han omsette og teaterframsyninga Charlie og sjokoladefabrikken til nynorsk, som gjekk på det Norske Teatret.

NY LEIAR I STEINKJER MÅLLAG:

På årsmøtet 4. mai blei **Øystein Lydik Idsø Viken** (36) vald til ny leiar i Steinkjer Mållag. Han tek over etter Oddmund Utskarpen.

NY LEIAR I AURE MÅLLAG: På årsmøtet 23. mars vart **Miriam Finset Ingvaldsen** (34) vald til leiar i Aure Mållag. Ho tek over etter Kirsti Orheim Ås.

MÅLBLOME TIL KLASSEKAMPEN:

Oslo mållag har delt ut målblome til Klassekampen 12 mai i år. «Den får dei fordi avisa har ein sjølvstøtt og naturleg bruk av nynorsk, på lik linje med bokmål. Vi meiner Klassekampen er med på å realisere jamstillingsvedtaket, som Stortinget vedtok på denne dagen i 1885», skriv laget i grunngjevinga.

Styret i Kvam Mållag, frå venstre: Astrid Farestveit Selsvold, Eirik Dyrøy Lotsberg, Nils Drage, Randi Jåstad (leiar), Dag Rune Mo, Karen Matthiessen (vara), Sjur Vågen, Svanhild Hjartnes (vara) og Anna Vandal.

NYTT STYRE I KVAM MÅLLAG: Kvam Mållag har fått nytt styre (biletet), og dei har mykje på tapetet. 3. juli blir det utdeling av den nyoppretta målprisen for bedrifter med kulturprogrammet «Vestlandet i ord og tonar» og i oktober blir det Blix-kveld i Norheimsund. Laget samarbeider òg jamt med biblioteket om tilskipingar og meir nynorsk lesestoff.

DET NYNORSKE FORSPELET:

9. juni skipa **Herøy Mållag** Det nynorske forspelet i Fosnavåg konserthus. Dette var dagen før Dei nynorske festspela starta i Ørsta, og dei hadde forfattarbesøk frå Anders Totland. Herøy Mållag vonar at dette kan verte eit årleg arrangement, som synleggjer mållagsarbeidet og løftar fram nynorsken i musikk, litteratur, arbeidsliv og kvardagsliv.

NY LEIAR I STRAND: **Lars Fosså-skaret** er vald til ny leiar i Strand Mållag.

KOR MYKJE VEG NYNORSK?

Sogndal Mållag stod på stand i Fjærland i høve 25-årsjubileet til Bokbyen, og fekk mellom anna vitjing av sjølvaste fylkesvaraordføraren i Vestland, Natalia Golis frå MDG. På standen hadde dei ein kopi av Norsk Ordbok, utgjeven i 1918 [1873], som

folk skulle gisse vekt på. Dei som kom nærast «vekta til nynorsk» vann titlar frå Samlaget og Fingal.

SPRÅKBRUKSPLAN I SOGNDAL:

Sogndal Mållag inviterte også til digitalt møte om språkbruksplan i Sogndal kommune 3. juni. Medlem av Juristmållaget og assisterande statsforvaltar, Gunnar Hæreid, starta med å snakka om føremålsparagrafen i språklova, og korleis denne kan fremja nynorsk.

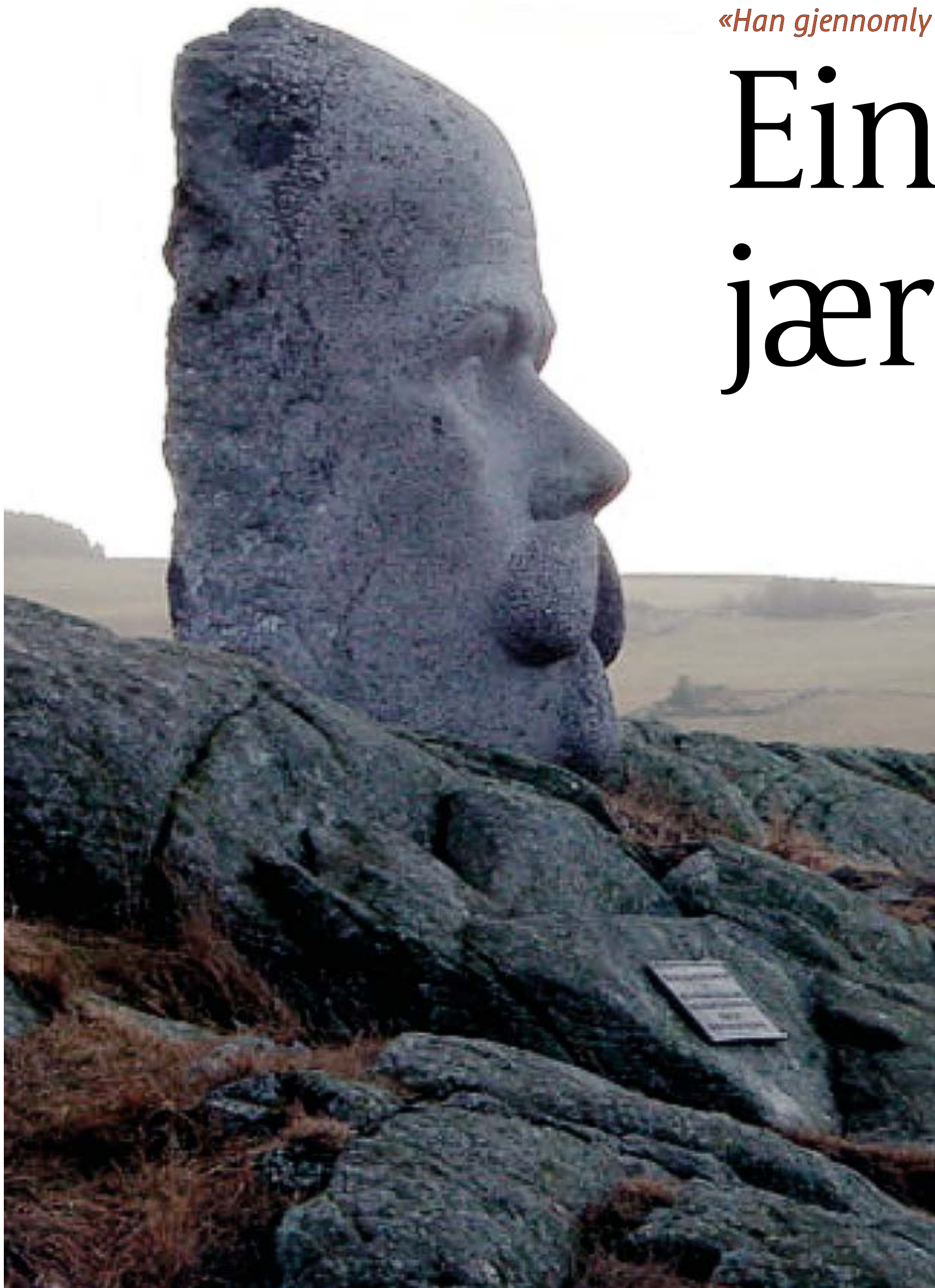
NY LEIAR I SUNNMØRE: Ingebjørg **Røyhus Øyehaug** frå Ørsta er vald til ny leiar i Sunnmøre Mållag. Ho tek over etter Lisa Alvestad.

NY LEIAR I STEINKJER MÅLLAG:

På årsmøtet 4. mai blei **Øystein Lydik Idsø Viken** (36) vald til ny leiar i Steinkjer Mållag. Han tek over etter Oddmund Utskarpen.

«Han gjennomly

Ein jær

ste norsk og europeisk historie klårare enn nokon»

smålåten bu frå Europa

Arne Garborg var ein av våre fremste intellektuelle – og den kanskje aller viktigaste målmannen vi har hatt. I år er det 170 år sidan han blei fødd, og **Gudleiv Bø** skriv her om korleis han har vore med på å forme oss.

FINST DET EIT liv etter døden for diktarar? Kan ein forfattarskap overleve? Korleis? For hundre år sidan – akkurat no denne våren – feira Norge eit litterært jubileum som var slik at knapt nokon har sett maken – Arne Garborg fylte 70 år! Alle aviser skreiv om jubilaranten. Og sjølv sagt var den norske eliten på plass med taler og blommar heime hjå Arne og Hulda på småbruket Labråten i Asker. Men så kuppa sjølv nasjonen heile festen! For Noregs Ungdomslag hadde halde ei landsomfattande pengeinnsamling; Garborg fekk svimlande 85 000 kr og ein hest! Som ei folkegåve frå einskildpersonar og lag over heile landet! Olav Middtun var formann i Noregs Ungdomslag og heldt tale: Pengane skulle vitne om «den kjærleik, godvilje, takksemd og høgvyrnad vi alle hyser for Dykk, og De skal gjennom dei kjenna dei varme hjarteslag fraa heile folket som i dag bankar mot Dykk».

– Lydde medan andre tala

Kva for diktar opplever noko liknande? Kva var det med denne blyge mannen, som helst gøymde seg unna og lydde medan andre tala? Svaret må vere at han *skreiv* slik at han gjennomlyste norsk og europeisk historie klårare enn nokon; folk kjende seg att, han viste dei ting dei ikkje hadde lagt merke til før; derfor blei han hovding og symbol for ei folkerørsle.

Denne folkefesten viser oss ein diktar som verkeleg levde – *i medvit* til folket sitt – i samtida. Men har han overlevd? Han er ikkje lenger obligatorisk pensum i norsk skole. Der deler han rett nok lagnad med alle norske diktarar, for ingen konkret diktar er

UNGDOM: Arne Garborg i yngre dagar.

Foto: henta frå Arne Garborg : ein biografi av Tor Obrestad (1991)

lenger obligatorisk i skolen, så underleg det kan synast. Sjølv sagt finst det særskilt interesserte som les Garborg og andre klassiske tekster jamvel om dei ikkje må. Men poenget i denne artikkelen er at klassikarane uansett lever vidare i kvardagen vår – uavhengig av om dei blir lesne av store lesarskarar no i dag. I norsk bokheim står truleg Garborg i ei særstilling i så måte – saman med Wergeland og Bjørnson. Desse tre var meir enn dei fleste med på å forme historia vår. Dei var ikkje berre diktarar, men politisk aktive – så aktive at dei kom til å verke inn på kva retning historia tok. Slik lever dei vidare gjennom den historia som formar oss. Her skal eg nemne

nokre døme på korleis Arne Garborg bidrog til historia vår. Med mykje av innsatsen fekk han rett nok god hjelp av den meir praktiske kona si, Hulda; *han* var inspiratoren – *ho* sette ideane ut i livet.

Inspirerte ei folkerørsle til målsaka

Utan desse to ville neppe *nynorsken* ha nådd ei slik utbreiing som den har fått. Sjølv sagt var det Ivar Aasen som skapte *nynorsken*. Men på eiga hand nådde han ikkje veldig mange med ideane sine. Lenge var det bare ein krins av intellektuelle entusiastar som visste om han og let seg overtyde av ideane hans. No var det også meir allmenne straumdrag ute i Europa som stimulerte dei same ideane. Og i tillegg til Ivar Aasen var Aasmund Olavsson Vinje tidlegare ute enn Arne Garborg som vegbrøytar for *nynorsken*. Men det var Garborg som meir enn nokon annan makta å inspirere ei folkerørsle for målsaka. Det var han som vart hovding og symbol for «det nasjonale Venstre», og han var den ideologen som framfor nokon annan nådde fram til opinionsdannarane med ei prinsipiell politisk og pedagogisk grunngeving av Aasens idear.

Ein viktig grunn til at *nynorsken* overlevde, var sjølv sagt at den forløyste noko av den beste diktinga vi har på norsk. Og Hulda og Arne Garborg, og «Tuften», sonen deira, hjelpte til å halde liv i diktarane! Familien dreiv nærast eit sosialt krisesenter på småbruket sitt, Labråten i Asker, i dei første tiåra av 1900-talet; derfrå hjelpte dei mange unge diktarar – mellom dei Rasmus Løland, Olav Nygard og Kristofer Uppdal.

Vi må heller ikkje gløyme at utan

I det heile hadde Garborg varme kjensler for dei små og dei utstøytte i samfunnet.

FAMILIE: Med kona Hulda og sonen Arne Olaus, kalla «Tuften», i 1890. Paret fekk ikkje fleire barn.
Foto: Ola Andreas Stang Geelmuyden, Oslo Museum

trugsmålet frå den avansierende nynorsken i tiåra rundt 1905 ville vi kanskje ikkje ha fått *bokmålet* – i alle fall ikkje så raskt. Fram til rettskrivingsreformene i 1907 og 1917 hadde målfolka rett når dei hevda at vi bare hadde eitt skriftspråk i Norge som var norsk – og det var nynorsken. Dei som ikkje skreiv nynorsk, skreiv dansk. Men når så reformene kom, må ein undre seg over at folk godtok dei så smertefritt! Truleg har angsten for målrørsla vore ein pådrivar. I *Riksmålsbevegelsens historie* (1999) skriv Lars Roar Langset:

Målfolkets agitasjon mot «heimedansken» fant altså klangbunn i tidens sterke nasjonale lidenskaper, og kom derfor til å ramme dypere, også i riksmålsleiren, enn de fleste riksmålsfolk ville innrømme utad. Den beste forsvarslinjen mot landsmållets ekspansjon måtte være å drive fornorskningen [av riksmålet] videre med enda større kraft, mente mange.

Så utan målrørsla hadde vi kanskje skrive dansk framleis? Eller nesten dansk? Slik Asbjørnsen og Moe og Ibsen og Bjørnson gjorde – dansk når det gjeld rettskriving og bøyingslære, men kanskje med «norvagismar» i ordval og setningbygging? Det ville strengt tatt ikkje ha vore så merkeleg; for dansk skriftmål ligg trass i alt temmeleg nærare norsk tale. Faktisk nærare norsk *tale* enn dansk tale! – Målrørsla var altså med å gi oss *to* norske skriftspråk – nynorsk og bokmål – til erstatning for det eine danske. Og

Arne Garborg var både ei drivande kraft og eit symbol for den prosessen som førte oss hit. Slik gikk det til at Norge ikkje lenger deler skriftspråk med nokon annan stat, slik t.d. Belgia og Sveits gjer. Den norske språksituasjonen av i dag har altså ikkje komme av seg sjølv; det ligg medvite arbeid bak – utført av entusiastar – og Garborg var den allsidigaste av dei.

Bunad og Det Norske Teatret

Ein annan synleg arv etter ekteparet Garborg er at *bunaden* har vorte festplagg i alle samfunnslag og i bygd og by. I mange land finn ein «nasjonaldrakter» som gir berarane ei kjensle av kollektiv identitet. Men dei blir sjeldan nytta utan i samband med framsyningar av folkedans eller annan folklore. Utbreiinga av bunader i Norge er heilt spesiell. Og forklaringa er neppe bare nasjonale kjensler, men truleg vel så mykje ein slags «førmoderne» identifikasjon med bygde-Norge. Dette er nok delvis ein arv frå «det nasjonale Venstre» – der Hulda og Arne Garborg var ledestjerner.

Det same kan ein seie om *Det Norske Teatret*. Arne hadde ideen, men Hulda sette den ut i livet – til ustanselig sutring og svartsyn frå Arne! Men så gikk det bra likevel; han levde lenge nok til å få med seg ti-års-jubileet for Det Norske Teatret; og då var han både lykkeleg og overraska. I dag er det same teateret mellom dei største og beste i landet.

Tuktmeister og byggmeister

Nettopp det kalla Garborg Henrik Ibsen i den hyllings-artikkel han

ULIKE EKTEFELLER: Arne og Hulda Garborg var eit mektig par i norsk kulturliv rundt førre domar, avslører dagbøkene til Hulda.

skreiv til Ibsen på 70-årsdagen hans i 1898. Men denne tittelen høver vel så godt på Garborg sjølv! For Garborg var samstundes radikal, krass og konstruktiv. Og den «moderniseringsprosessen» Garborg stod oppe i, var smertefull og samansett. Det var karakteristisk for Norge at dei mest ihuga pådrivarane av denne prosessen oppfatta seg som «nasjonale», og særleg frå slutten av 1800-talet var dei venstreorienterte sosialt og politisk. Her var Arne Garborg ein sentral ideolog – jamvel om det var god draghjelp å få frå dei historiske omstenda: Overklassa hadde tette kulturelle band til Danmark, og kunne altså skuldast for å vere «heimedanskar»; embetsmennene måtte vere lojale mot svenskekongen – det kunne òg vere tvilsamt for venstrevridde demokratar.

I denne situasjonen vart Garborg ein effektiv forsvarar av underklassa. – I det heile hadde han varme kjensler for dei små og dei utstøytte i samfunnet. Dette møter vi t.d. i romanen *Hjå ho mor* frå 1886 og i diktringen

Haugtussa frå 1895. Men kjenslene for bondeklassa var ambivalente – frå desperasjonen over Enok Hove i romanen *Fred* (1893) til idealisering av Paal i Kvernhusheidi i skodespelet *Læraren* (1896) og dagbokromanen *Den burtkomne Faderen* (1899). Truleg var Garborg ein av dei stridaste forsvararane av bondens kår – samstundes som han var den som mest nådeløst raljerte over den norske bonden og «bondekulturen»! Då tenkjer eg først og fremst på den satiriske romanen *Bonestudentar* frå 1883, der det romantiske idealbildet av «den stolte norske odelsbonden» står fram i ynkeleg karikatur. Også i artikkelen «Bondekultur» frå *Fedraheimen* i 1886 er han infam; han insisterer på at den norske bonden ikkje har nokon kultur, men bør og kan få det!

Og likevel – han fekk positiv respons frå dei han spotta – kan hende nettopp fordi han ikkje dyrka dei på fråstand; dei må ha kjent langt inn i sjela at han forstod dei – og så stilte krav til dei deretter. Refsinga førte ikkje til sjølvforakt hos dei som vart råka, men til sjølvkjensle. Det

århundreskifte, men samlivet var til tider vanskeleg og prega av to svært ulike personleg-

Foto: Anders Beer Wilsø/Nasjonalbiblioteket

må ha vore gjensidig kjærleik på botnen. Derfor den 70-års-festen han fekk oppleve! Denne grunnhaldninga skimtar vi i kritikken hans av Henrik Ibsens *Peer Gynt* frå 1876: Henrik Ibsen «(...) kjender ikke folket fra hjertesiden, og bliver derfor kold (...) satiren mister sin sande kraft fordi den mangler kjærlighedens grundlag». Sjølv synest eg nok han bommar på Peer Gynt-figuren, men sitatet fortel oss likevel noko viktig om kven Arne Garborg er.

Slik bidrog han til å forme den moderniseringsprosessen som Norge har gjennomgått i dei siste generasjonane. Han fekk også eit livsløp som fall slik at det spegla viktige etappar av moderniseringa. Han vart fødd inn i ortodoksien, sa han sjølv. Som ni-åring vart han fanga av pietismen – då far hans «omvende» seg og vart «frelst». Og som vaksen utdanna han seg inn i opplysningstida og vart ein av dei fremste talsmennene for det moderne gjennombrøtet. Etter kvart utvikla han likevel kritisk distanse til moderniteten – slik han såg den utvikle seg i samtida. Likevel kan ein

hevde at Garborg – med sine 73 år – nådde å *gjennomleve* dei viktigaste fasane av den europeiske moderniseringsprosessen.

Viktigare i vår samanheng var det at han også maktå å *gjennomlyse* den med skriftene sine. Dei store straumdraga i norsk historie blir kritisk gjennomreflekterte og analyserte i sakprosaen hans. Der var han aktivist og pådrivar i sjølv moderniseringsprosessen. Det gjeld på dei fleste område av samfunnsutvikling og tankeliv. Han var ein rasande motstandar av klasseskiljet i det aller meste av det han skreiv – sakprosa og skjønnlitteratur. Når vi i dag har relativt liten fråstand mellom samfunnsklassene samanlikna med mange andre land, står vi i skuld til han og dei mange andre diktarane i «det moderne gjennombrøtet»; diktarane var opinionsdannarar med stor prestisje på den tida. På privatmoralens område var Garborg frilynt og nytenkjande for si tid: Han samlar ein serie viktige artiklar om dette i boka *Fri*

Kanskje står debattklimaet i vår generasjon i skuld til Garborg – når usemje er vegen til innsikt i staden for til fiendskap?

KUNSTNARHEIMEN: Labråten i Asker vart heimen til familien Garborg frå 1897. Dei hadde mykje besøk, og huset vart ein samlingsstad for kunstnarar og intellektuelle. Huset er no museum.

Foto: Olve Utne

skilsmisse i 1888. Sjølv sagt var han også mot arrangerte ekteskap – dét viser han svært tydeleg t. d. i *Hjå ho mor* frå 1890. Og endeleg var han eit vake «vindaug mot verda» innan litteratur, filosofi og teologi.

Ein motor i historia

Truleg har han i sakprosaen sin òg vore med på å prege stiltonen i offentleg debatt: Avispolemikken var rårare enn til skjellsord. Ein ser dette generasjonsskiljet i språkdiskusjonane mellom Garborg og Bjørnson på 1900-talet; Bjørnson heng framleis att i den eldre generasjonens retorikk. Kanskje står debattklimaet i vår generasjon i skuld til Garborg – når usemje er vegen til innsikt i staden for til fiendskap?

Men det var ikkje bare i sakprosaen sin at Garborg var aktivist og pådrivar i moderniseringsprosessen. For som kjent rådde Garborg over alle skrivesjangerar. I tillegg til sakprosaen kom romanar og noveller, skodespel og dikt. Og der blei dei ulike fasane i dei historiske endringane «kjenslemessig utprøvde» i fiktive «livssituasjonar». Også desse bøkene var innlegg i samfunnsdebatten – og såleis med som motor i historia. Men på eitt område loddar dei djupare enn sakprosaen – fordi skjønnlitteraturen hjelper oss til å

forstå korleis det kjendest – å vere Fanny Holmsen i *Hjå ho mor* – eller Veslemøy i *Haugtussa* – eller Enok Hove i *Fred*. – Av Per Petterson og Dag Solstad lærer vi å setje ord på aspekt ved vår eiga og grannen si livsoppleving; og med slik hjelp blir vi medvitne på ein ny måte. Vi kjenner nok att oss sjølv i dei fiktive «personane» til Falkberget og Duun og Garborg også, men i tillegg lærer vi om kvar vi kjem frå; dei fortel oss korleis generasjonane før oss *opplevde* røyndommen sin. Så her får sjølv sagt Garborg hjelp av mange andre diktarar. Saman har dei klassiske diktarane vore med og stimulert ei *innlevingsevne* som går på tvers av sosiale og kulturelle grenser. Og sjølv trur eg at raseriet i tendensdiktinga frå 1880-talet og framover har vore med på å drive fram den moderne velferdsstaten. Denne kompetansen for empati på tvers av kulturelle grenser lever vidare som usynlege understraumar i vår tids Norge. Kanskje står også norsk diplomati i skuld til denne arven frå den klassiske litteraturen?

Arne Garborg og dei andre gullalderdiktarane er borte. Likevel lever dei altså vidare gjennom resultata av arbeidet sitt. Men spora bakover mot dei som faktisk var med og skauv på historia, er blitt utydelege. Framleis har skolen ei utfordring i å hjelpe ungdommen til å følgje desse spora.

GUDLEIV BØ

Gudleiv Bø er professor emeritus i nordisk litteratur ved Universitetet i Oslo.

Dei nye lærebøkene i norskfaget ignorerer sentrale mål i Kunnskapsløftet. Det går utover **opplæringa i nynorsk**, skriv Espen Tørset, lektor og leiar i Trønderlaget.

Lærebøker svekker nynorsken

MED NYE LÆREPLANAR følger nye lærebøker, og denne våren skal mange skolar velje den læreboka som vi trur er den beste for elevane våre.

Ja, dei nye lærebøkene for norskfaget ser ved første gjenomlesing fine ut. *Intertekst* frå Fagbokforlaget, *Grip Teksten* frå Aschehoug, *Appell* frå Gyldendal,

Espen Tørset

Foto: NTNU

NT INNLEGG

Moment frå Cappelen Damm. Bøkene har ulike innfallsvinklar, men er ordentlege på alle vis. Nokre kapittel er på nynorsk og nokre på bokmål. Eit lite tekstutval på svensk og dansk er i tråd med LK20. Hurra for det.

Dessverre blir det som er bra med lærebøkene, overskygga av ei stor synd: Tekstutvalet på nynorsk er for dårleg. Ja, nynorsktekstar er nesten fråverande i enkelte av verka. Spesielt gjeld det sakprosa-tekstar. Det står i kontrast til dei fagre orda i læreplanen om at elevane i løpet av 13 års utdanning skal møte eit rikt utval av tekstar på bokmål og nynorsk.

I kompetansemåla i den nye læreplanen i norsk på småtrinna på skolen les vi fine ord om korleis elevane våre skal bli kjende med skriftkulturen i både bokmål og

nynorsk. Dette er ein raud tråd gjennom heile utdanningsløpet. Eit av måla for norskopplæringa i sisteåret på studieførebuande fag er at elevane skal «analysere og tolke romaner, noveller, drama, lyrikk og sakprosa på bokmål og nynorsk frå 1850 til i dag og reflektere over tekstene i lys av den kulturhistoriske konteksten og egen samtid». Da er det rart at elevane møter tekstsamlingar der det nesten ikkje finst tekstar på nynorsk. Eit døme er Gyldendal og *Appell*:

– *Appell*, Vg1 SF: av 48 skjønnlitterære samtidstekstar er 6 på nynorsk, av 21 sakprosa-tekstar er 1 tekst på nynorsk. Legg vi saman dette, er 7 av 69 tekstar på nynorsk!

– *Appell*, Vg2 og Vg3: av 41 tekstar frå 1850 til 2000 er 11 på nynorsk, og av 29 samtidstekstar er 5 tekstar på nynorsk. Til saman er 16 av 70 tekstar på nynorsk.

Korleis kan *Appell* med denne tekstsamlinga vere til hjelp for norsklæraren og elevane når dei

skal analysere og tolke tekstar på nynorsk? Jo visst er vi lærarar flinke til å bruke andre kjelder når vi skal finne gode tekstar, men da er jo noko av poenget med å bruke mykje pengar på ei ny lærebok borte. Dette er svakt, Gyldendal!

Ein annan merkeleg og trist observasjon i *Appell* er den språkdiskrimineringa enkelte forfattarar blir møtt med. Introduksjonen til forfattarar som Tarjei Vesaas, Aasmund Olavsson Vinje og Olav H. Hauge står på bokmål: «Han var en av de første forfatterne som tok i bruk Ivar Aasens landsmål, både i journalistikken og i diktningen sin». Det same er oppgåvene til tekstane deira: «Hvordan kan disse tingdiktene handle om noe menneskelig?» Kanskje ikkje eit større poeng i seg sjølv, men det er eit pussig

Svar frå Gyldendal

DET ER BRA at nye lærebøker vekkjer merksemd og blir kritisert, dei har ein viktig funksjon i opplæringa og bør vere gjenstand for debatt. Vi set pris på å høyre at Tørset meiner alle dei fire nye læreverka for norsk ser fine og ordentlege ut, og vi merkar oss innspela hans om balansen mellom nynorsk og bokmål i tekstanologiane.

Det er mange omsyn å ta når ein skal setje saman ein tekstanologi. Eit hovudprinsipp for forfattarane bak *Appell* har vore at vi skal velje tekstar som fungerer godt i klasserommet. Vi har ønskt å tilby både kjende og ukjende tekstar av god kvalitet og med ulik kompleksitet og vanskegrad som skal famne heile den samansette målgruppa. Representasjon av

kjønn og tematikk frå tverrfaglege emne er eksempel på andre viktige kriterium. I tillegg kjem balanse mellom ulike sjangrar og variantar av sjangrar. Når det gjeld sakprosa-tekstane har det vore viktig å finne teksteksempel som kan stå seg over tid, noko som er krevjande fordi sakprosa som regel handlar om dagsaktuelle tema. Det har sjølvsagt også vore eit mål

at det skal vere ein balanse mellom tekstar på bokmål og nynorsk, og her arbeider vi framleis med forbetringar og utvikling. Digitale tilleggsressursar til bøkene er heilt sentrale i moderne læreverk, og i Gyldendals nye digitale læringsmiljø, Skolestudio, utvidar vi stadig med fleire tekstar på nynorsk, og fleire vil kome til etter kvart. I Skolestudio vil vi også kunne

grep så lenge bokmålsforfattarane konsekvent blir introduserte på bokmål.

Ser vi i dei andre lærebøkene som er aktuelle for dei studieførebauende programområda, er teikninga den same, med eit noko positivt unnatak i Fagbokforlaget og *Intertekst*. Det er greitt at bokmåls-tekstane er i majoritet, men treng dominansen å vere så total? Det er spesielt svakt at utvalet av sakprosatextar på nynorsk nesten er fråverande. Her er det så mykje bra å velje i. Det er berre å ta ein titt i til dømes *Dag og Tid*, *Klassekampen* eller *Nationen*, og du skjønner kva eg meiner. Snakk om latskap.

ESPEN TØRSET
lektor og leiar i Trønderlaget

tilby dynamisk innhald med meir dagsaktuelle sakprosatextar fordi dei digitale er enklare å revidere enn ei bok. Om lærarane (og Tørset inkludert) har tips til gode tekstar på nynorsk som dei ønsker sjå i didaktiske undervisningsopplegg, er det berre å melde frå til oss.

MAGNHILD GLENDE
norskredaktør for Appell

Kronprinsessa blir beskyttar for Nynorsk kultursentrum

Kronprinsesse Mette-Marit har sagt seg villig til å vere beskyttar for stiftinga Nynorsk kultursentrum.

– **VI ER SVÆRT GLADE** for at kronprinsessa viser denne interessa for stiftinga gjennom beskyttarskapen sin. Det er ærefullt at kongefamilien vil heidle nynorsk skriftkultur på denne måten, seier styreleiar Lodve Solholm i Nynorsk kultursentrum, i ei pressemelding.

Ordninga med kongeleg beskyttarskap fungerer som ei anerkjenning av organisasjonar og arrangement innanfor viktige område av samfunnslivet.

– Kronprinsessa er eit førebilete med si genuine interesse for litteratur, og anerkjenninga hennar er ein stor inspirasjon for oss, seier administrasjonssjef Gaute Øvereng i Nynorsk kultursentrum.

NPK

ROJAL BESKYTTAR:

Den nye beskyttaren av Nynorsk kultursentrum er svært litteraturinteressert.

Foto: Jørgen Gornæs / Det kongelige hoffet

GLADE: Dei profilerte nyheitsankera i TV2 Siri Kleiven Strøm og Arill Riise fekk utdelt prisen i Bergen i mai.

Foto: Magni Øverbotten / NRK

Siri Kleiven Strøm og Arill Riise får nynorskprisen for journalistar

Kulturdepartementets nynorskpris for journalistar går i år til nyheitsankera Siri Kleiven Strøm og Arill Riise i TV 2.

DEI SVÆRT TAKKSAME prisvinnarane Siri Kleiven Strøm og Arill Riise fekk prisen i lokala til TV 2 i slutten av mai.

– **Jobbar hardt med språk**

– Tusen, tusen takk for ein så høgthengande pris. Det er enormt stort, for eg jobbar jo

hardt med språk, og nynorsk er så sterkt knytt til identiteten min. Eg kjenner at eg nesten er på gråten, sa Siri Kleiven Strøm til juryen, som bestod av Solveig Barstad, Inger Johanne Sæterbakk og Øystein Vangsnes.

– Eg blir nesten litt på gråten, eg òg. Eg er glad for at TV 2 får denne prisen no, det er jo vi som har det munnlege tale-målet og flest nyhendeankar som brukar nynorsk. Eg kjenner at eg blir fantastisk stolt. Det er ei ære, sa Arill Riise.

Oppmuntrar til bruk av begge målformer

Årets pristildeling er ei anerkjenning av det viktige arbeidet prisvinnarane gjer, og det er òg ei påminning til TV2 om å vere medvitne den viktige rolla dei som allmennkringkastar spelar i den norske tropskstsoda, heiter det i grunngjevinga frå juryen.

– Dette er ikkje minst ei påminning til TV 2 om at vi må halde i hevd og oppmuntre til bruk av begge målformene, sa TV 2-sjef Olav Sandnes under utdelinga.

NPK

Nynorsk litteraturpris til Tore Renberg

Tore Renberg får Nynorsk litteraturpris 2020 for romanen *Tollak til Ingeborg*.

– **DET HAR** vore forløyssande for meg å vera ein tospråkleg forfattar. Utan nynorsk hadde truleg ikkje *Tollak til Ingeborg* blitt til, sa prisvinnaren under utdelinga på Garborgsenteret på Bryne 1. juni.

Nynorsk litteraturpris er på 30.000 kroner, og han har vorte delt ut sidan 1982 av Noregs Mållag, Det Norske Teatret og Samlaget. Det er første gong Tore Renberg, som har skrivne dei fleste av romanane sine på bokmål, får prisen.

Juryen skriv mellom anna dette i grunngjevinga:

– Nynorsk litteraturpris 2020 går til ein forfattar som sidan debuten i 1995 har vore høgt og breitt til stades i norsk litteratur. Forfattaren har skrivne bøker for vaksne og unge, han har skrivne tekstar for teater og han fyller på meir enn berre eitt vis rolla som ein folkekjær forfattar. Gjennom eigne bøker og filmatiseringar har han nådd ut til eit stort publikum, men han har heller ikkje vore redd for å vise fram sin eigen kjærleik til litteraturen. «Eg berre elsker litteratur», sa han på riksdekkjande fjernsyn på 1990-talet, og det på eit vis som fekk oss til å tru på han. Dette er ein kjærleik som ikkje har rusta, og som fram til i dag har blitt stadfesta gjennom forfattarens evne til å finne nye litterære skodeplassar og nye språklege uttrykk, både på bokmål og på nynorsk.

Foto: Ingeborg Skrudland

Juryen har vore Heming Helland Gujord, Carl Morten Amundsen og Marta Norheim.

GLAD KLASSE: 10. klasse ved Måndalen skule fekk 7000 kr for å ha laga filmar med nynorsk som tema.

Foto: Øyvind Fenne

«Kjærleik er best på nynorsk» ved Måndalen skule

Fylkesmålлага i Møre og Romsdal jobbar for å få ned målbyttet i fylket og inviterte til **filmtevlning**.

10. KLASSEN VED Måndalen skule har laga fem korte videoar om «å halde på nynorsken». – Fylkesmålлага i Møre og Romsdal gjekk i fjor haust ut med ei filmtevlning for 10. klasse ved eit utval ungdomsskular. Av ymse grunnar vart det berre Måndalen skule i Rauma kommune som heiv seg på og såleis vart ein pilotskule i koronaåret.

Bakgrunnen er eit samarbeid mellom Sunnmøre, Romsdal og Nordmøre Mållag om prosjektet: «Hald på språket ditt!», og som fylkeskommunen har ytt tilskot til. Siktemålet er å få ned målbyttet/språkskiftet ved dei vidaregåande skulane i fylket. Det er særleg

stort ved byskulane i Molde og Ålesund. Det er godt dokumentert. Til dette trengst det mange tiltak, men ei tematisering av det på ungdomsskulane kan vere til god hjelp og skape eit medvit som elevane tek med seg i overgangen til vidaregåande. Det er freistande å snakke om vaksinerings mot byte til bokmål!

Det var strålende fornøgdde elevar og lærarar som tok mot prisen på 7000 kr og feira med kakefeiring, brus og konfetti. Videoane med titlane «Dialekt=røter», «Kjærleik er best på nynorsk», «Nynorsk – det naturlege valet», «Nynorskens skog» og «Gjer rett val» vart viste i klasserommet. Elevane har utan tvil lært mykje både om språk og videoproduksjon. Fylkesmålлага vurderer å halde fram med prosjektet og få med fleire skular.

ØYVIND FENNE

Nynorskel ei ny oppl

Utvalsframlegget til ny opplæringslov betrar ikkje situasjonen for nynorskelevane, skriv **Nynorsksenteret**. Dei meiner regjeringa må syta for ei lov som er tilpassa den digitaliserte skulekvardagen.

I DESEMBER 2019 kom opplæringslovutvalet, leidd av Jon Christian Fløysvik Nordrum, med eit utkast til ny opplæringslov. Det utkastet ville vore eit godt høve til å retta opp i mange av dei problema nynorskelevane møter, men diverre har ikkje utvalet teke dei naudsynte grepa i framlegget sitt. Det vert difor viktig å arbeida for at den endelege lova skal verta betre for nynorskelevane enn det utkastet er.

Kontorstøtteprogram og læringsplattformer

Kontorstøtteprogram og læringsplattformer er etter kvart dei viktigaste arbeidsverktøya til elevane, og det bør vera eit klårt krav om at slike verktøy må vera på hovudmålet til elevane. Nordrum-utvalet stør derimot ikkje eit slikt krav, og skriv mellom anna: «Utvaket er ikkje kjent med hvilke konsekvenser et slikt krav vil kunne få, men antar at dette vil kunne innebære en del praktiske utfordringer der kommunen ønsker å bruke mest mulig like kontorstøtteprogrammer i hele virksomheten.»

Utvaket snur her prosessen på hovudet. Dersom målet er å få nynorske skriveprogram og operativsystem, vil det å ynskja seg like program i heile kommunen eller fylkeskommunen vera til hjelp med å få på plass nynorskutgåver, av di ein då snakkar om større innkjøp og dermed større økonomisk makt bak språkkrav til leverandøren. Og me kan ikkje la vera å stilla lovkrav berre av di utvalet av nynorske program i dag ikkje er so stort som me skulle ynskt.

Eit krav om at kontorstøtteprogram som Word må koma på nynorsk, har faktisk vore inne i opplæringslova før, frå 2006 til 2010. Det var ikkje av di det då fanst mange slike program på nynorsk, at det kravet kom inn i lova, men derimot motsett. Før det vart klårt at dette nynorskkravet kom til å koma inn i lova, gjekk Microsoft ved fleire høve ut og sa at det var uaktuelt med nynorske utgåver av Word, Excel og Windows. Det ville vera altfor dyrt å utvikla det, sa dei. Men takk vere stort press frå

Arild Torvund Olsen

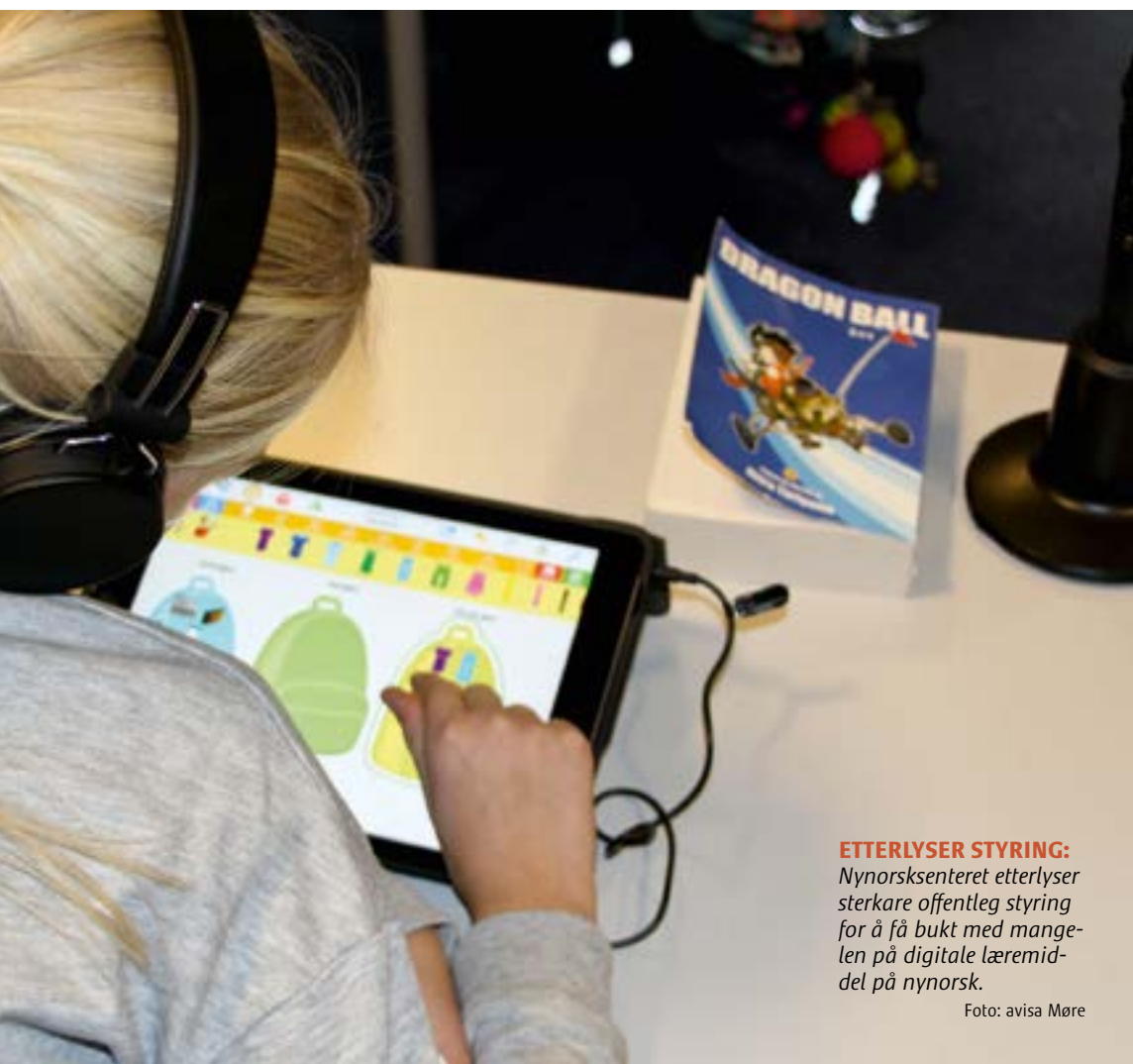
Foto: Tone Solhaug / Høgskulen i Volda

nynorskorganisasjonane, kom kravet om nynorske kontorstøtteprogram inn i forskrifta til lova, og plutsleg hadde Microsoft råd til å koma med nynorskutgåver likevel. At me i dag kan ha Teams, Windows, PowerPoint, Word og Excel på nynorsk, er eit direkte resultat av kravet som stod i forskrifta til opplæringslova. Det viser kor viktig opplæringslova er i dette spørsmålet.

Læremiddel i norskfaget

Eit – vonleg utilsikta – problem med framlegget til ny opplæringslov er at retten til læremiddel på hovudmålet er heilt fjerna frå norskfaget. Formuleringa «I norskopplæringa skal elev-

Elevane treng læringslov

ETTERLYSER STYRING:
Nynorsksenteret etterlyser sterkare offentlig styring for å få bukt med mangelen på digitale læremiddel på nynorsk.

Foto: avisa Møre

ane ha lærebøker på hovudmålet» er teken bort, og det same er formuleringa «Lesebøkene i norskfaget i grunnskolen skal ha nok tilfang på begge målformer slik at elevane lærer å lese både bokmål og nynorsk». Det einaste som står att, er at retten til nynorske parallellutgåver ikkje gjeld i norskfaget. Det er høgst problematisk. Intensjonen bak å ikkje ha med norskfaget i den generelle parallellutgåveretten er å opna for innslag av sidemål, slik læreplanen legg opp til, men ved å fjerna alle krava, slik utvalet gjer, opnar ein i praksis for bokmålslæremiddel i norskfaget for nynorskelevar frå fyrste dag i barneskulen.

Den eksisterande lova er heller ikkje god nok på dette punktet. Formuleringane er altfor vage, og ei fersk masteroppgåve av Liv Astrid Skåre Langnes ved Nynorsksenteret viser tydeleg resultatet av det ulne kravet om

«nok tilfang på begge målformer». Granskinga hennar syner at eit stort fleirtal av tekstane i lesebøkene til nynorskelevane i ungdomsskulen er på bokmål. Det gjev nynorskelevane eit dårleg utgangspunkt for å lære hovudmålet sitt godt.

Ei løysing på problemet kan vera å få inn ei setning i opplæringslova som tydeleggjer at det er læremiddel på hovudmålet som skal vera hovudregelen i norskfaget, og at alle unntak frå den hovudregelen skal vera grunngjevne i læreplanmål. Til dømes «I norskfaget skal elevane ha læremiddel på hovudmålet, men med nok tekstar på sidemålet til å oppnå kompetansemåla i læreplanen». Slik sikrar ein både retten til læremiddel på hovudmålet i norskfaget og at det skal vera nok tilfang på sidemålet etter kvart som elevane vert eldre.

Andre krav

I tillegg til dei punkta eg alt har vore innom, er det ein del andre endringar som bør gjerast i opplæringslova. For det fyrste må læremiddeldefinisjonen verta tydelegare, slik at det ikkje er tvil om kva som er inkludert i kravet om nynorske parallellutgåver og ikkje. Det bør òg inn eit krav om at elevane skal ha rett på språkrådgodkjende stavekontrollar på både nynorsk og bokmål. Og so må nokon få eit ansvar for å fylgja opp om skuleeigarane gjev nynorskelevane det dei har krav på. I dag er det nesten fritt fram for kommunane til sjølve å tolka om tilbodet dei gjev elevane, fylgjer lova eller ikkje. Foreldre og elevar som er misnøgde, veit heller ikkje kven dei kan klaga til. Her bør nokon, til dømes Språkrådet eller Statsforvaltaren, få eit overordna ansvar.

ARILD TORVUND OLSEN
Nynorsksenteret

INGER JOHANNE RUSET

leiar i Kringkastingsringen

Dialekt-problemet

«VIL DU SNAKKE nynorsk eller dialekt?», spurte rettleiaren min. Eg var på opplæring til å halde min første bulleteng – desse tre konsise minutta med radio-nyheiter som slår inn kvar heile klokke-time. Så langt i NRK-vikariatet hadde eg laga nokre radioreportasjar, og tidvis vore innom på direkteendingar. Alt på dialekt, berre med rolegare og tydelegare stemme enn eg vanlegvis snakkar med. Min første tanke var derfor at sunnmørsdialekta mi vil vere det naturlege valet også for bulletengar. Eg gjorde nokre testar med opplæring av manuset, men det sat liksom ikkje. Med knapp tid og ofte alvorstunge nyheiter, opplevde eg det som tryggare å lese manuset ordrett på nynorsk. Det var også noko med det å skulle vere ei anonym stemme – å gå inn i tradisjonen av trygge, nynorske bulletengstemmer gjennom mange tiår.

ANDRE VALDE Å gå fullt ut for dialekt som radiospråk. Ein skulle tru det i utgangspunktet var problemfritt, sidan NRK hadde opna for dialektbruk. Det skulle likevel vise seg at sjølv om dialekter offisielt var ønskte velkomne, var ikkje alle NRK-folk like komfortable med at nykomlingar skulle snakke dialekt – og iallfall ikkje brei dialekt.

EIN PRAKTIKANT I P3 vart eit av offera for denne misnøya. Kort tid etter hennar første nyheitsreportasje tikka det inn sinte tilbakemeldingar frå andre i NRK-systemet. For dei var det uhovert at ho brukte o-endingane som så naturleg følgjer sunnhordalanddialekta hennar. Kritikanerane hevda dialekta ville vere for vanskeleg for folk å forstå nasjonalt, og at ho burde moderere seg til a-endingar i staden for. Det blei ein intern diskusjon, som landa på at ho til sist fekk stå trygt i o-endingane sine.

DEN SISTE TIDA har debatten om dialektbruk i kringkastinga rasa igjen. Formann i Riksmålsforbundet, Trond Vernegg, meiner dialektbruk er «å sette den enkeltes ego-tripp foran hensynet til seere og lyttere» (Medier24, 3. juni 2021). Påstanden om journalistisk egotripping er eg heller skeptisk til. Men Vernegg peikar på eit anna viktig poeng, nemleg at enkelte ord og vendingar i ei dialekt kan vere vanskelege å forstå for til dømes innvandrarak. Samtidig så trur eg det er viktig at også denne målgruppa vert eksponert for dei språklege variasjonane som dei uansett vil møte i dagleglivet i det dialektglade Noreg. Då er kanskje stemmene til logo-pedtrente journalistar ein god plass å starte.

Han hugsar det som om det var i går, den dagen han bestemte seg for å skriva neste roman på nynorsk.

– Det har gjort meg rikare å vera ein tospråkleg forfattar, seier **Tore Renberg**.

Det dristige valet

DEI SOM HAR lyst til å plassera multitalentet Tore Renberg i ein kulturell bås, kjem til å få store vanskar. Ei forteljing er at han er ein av alle dei unge folka frå Stavanger og omland som gjorde det stort på 90-talet og framover. Pia Tjelta, Kristoffer Joner, Kaizers Orchestra. Renberg har samarbeidd med dei alle saman, både som musikar, skodespelar og forfattar. Med romanane om Jarle Klepp og filmatiseringa av dei tidleg på 2000-talet vart Tore Renberg ein kommersiell suksess og eit namn heile Noreg kjende.

Men historia om den populærkulturelle Renberg er berre éi av forteljingane. Forfattaren har aldri nølt med å uttrykkja stor beundring og kjærleik til den klassiske litteraturen, som han oppdaga tidleg. Han har studert filosofi og litteraturvitskap, og særmerket på vidaregåande handla om forfatterskapen til Tarjei Vesaas. Høveleg nok fekk han òg Tarjei Vesaas' debutantpris i 1993. «Man kan ane den store realismens forbilder i bakgrunnen, både Stavangers egen klassiker Alexander Kielland (1849–1906) og noe av humoren og karaktertegningen til Charles Dickens (1812–1870)», står det i omtalen av forfatterskapen hans i Store Norske Leksikon.

Sjølvs har Renberg slett ikkje noko problem med å vera både låg- og høgkulturell.

– Nei, eg skil ikkje på det høge og låge. Eg

har spela fiolin, har mellomfag på Marcel Proust og vore med i masse rockeband. Eg må høyra på både Nitimen og Dagsnytt 18 kvar dag, og eg liker både Hellbillies og Marcel Proust. Den sanaste forteljinga om meg og virket mitt er rett og slett at det er variert. Såleis er det kanskje ikkje så overraskande at eg byrja å skriva på nynorsk, heller.

Vegen til ein tospråkleg forfattar

Han hugsar det som om det var i går, den morgonen i august 2014 då han bestemte seg for å bli ein tospråkleg forfattar.

– Eg var ikkje nøgd med det eg skreiv på då. Eg hadde prøvt forskjellige strategiar for å få det til å bli godt, utan å skjøna kvar det butta. Men akkurat den morgonen då eg vakna, slo det plutselig ned i meg: Det er nynorsk som er svaret. Eg vart nesten litt elektrisk av heile tanken, for han var så overraskande og djerv. Men eg kasta dei 30–40 sidene eg hadde skrive, og byrja på nytt.

Resultatet av arbeidet vart *Du er så lys*, som fekk gode mottakingar. Dei neste to kom på bokmål, men i 2020 følgde han opp med ein ny roman på nynorsk, *Tollak til Ingeborg*, som fekk strålende meldingar og både den prestisjetunge Bokhandlarprisen og Nynorsk litteraturpris. Renberg fortel at forlaget hans, Oktober, ikkje vart

like overraska som han sjølv over at han ville bli ein tospråkleg forfattar.

– Responsen var utelukkande positiv, og dei sa berre at dei gledde seg til å lesa. Så den norske bokbransjen er ein skikkeleg stad og ein skikkeleg bokheim.

Siddisen og bokmålsbrukaren Tore Renberg var ikkje redd for at språkkunnskapane skulle bli ei hindring for å skriva nynorsk.

– Eg har generelt god sjølvtrillit på det som har med språk å gjera. Difor var eg ikkje så redd for feil, for dei kan ein alltid retta opp seinare. Eg hadde jo ikkje skrive nynorsk på minst 25 år og hadde nok ein del. Eg var derimot litt uroleg for flyten, for som forfattar er eg avhengig av å ha språket med meg utan å bruka så veldig mykje tid på å stussa i det. Men det flaut utruleg godt frå fyrste stund.

Stor Vesaas-beundrar

Trass i at Stavanger ligg svært tett på område med nynorsktradisjon, er det alt anna enn nærliggjande for ein siddis å skriva på nynorsk, meiner Renberg.

– Eg er oppvaksen i ein nynorskforaktande by. For generasjonen til mi mormor vart nynorsk sett på som ein pest og ei plage. Då eg var liten, var det éin nynorskklasser i Stavanger. Og der gjekk ungane til galningar og kommunistar, for å setja det litt på spissen.

KUNSTNARLEG VAL: – Å byrja å skriva på nynorsk var eit reint kunstnarleg val, fortel Tore Renberg. Han meiner likevel det har gått litt politikk i det etterkvart. – Du merkar jo at du er ute og rører i nokre fordommar.

Foto: Ingeborg Skrudland

Renberg innrømmer at han var uroleg for kva det ville ha å seia for den kommersielle suksessen å skriva på nynorsk.

– Eg var spent på marknadssida ved det, for det heftar ei førestilling ved nynorsken om at han er kommersielt problematisk. Det blir sagt at du sel mindre og får mindre merksemd og færre meldingar. Men det viste seg å ikkje bli noko problem. Snarare tvert om, for det å skriva på nynorsk har gjeve meg fleire mogelegheiter, ikkje færre. Det har nok òg utvikla oppfatninga av kven Tore Renberg er, for det jo er eit ganske dristig val. Så eg liker i grunnen alt ved dette.

Ein kan sjølv sagt ikkje sjå bort ifrå at forfattarskapen var veletablert, meiner Renberg.

– Eg vil ikkje vera naiv, så det må ein jo tru at hjelpte. Men samstundes handlar mykje av dei oppfatningane som er knytte til nynorsken, meir om førestillingar og fordommar og mindre om realitetar anno 2021.

Trass negative nynorskassosiasjonar i barn- dommen har Tore Renberg lenge hatt litterære førebilete som skriv på nynorsk.

– I familien min var det stor respekt for den nynorske litteraturen, og eg har alltid vore ein stor Vesaas-beundrar. Han har vore ein inspirasjon både til at eg vart forfatter og til at eg byrja å skriva på nynorsk. Vesaas var korkje redd for

I familien min var det stor respekt for den nynorske litteraturen, og eg har alltid vore ein stor Vesaas-beundrar. Han har vore ein inspirasjon både til at eg vart forfatter og til at eg byrja å skriva på nynorsk.

å sløyfa komma eller preposisjonar, hadde ein heil utruleg metaforikk, og verka er rett og slett superlitterære. Det appellerer heilt intenst til meg.

Renberg fortel at det å byrja å skriva på nynorsk var eit reint kunstnarleg val. Men han meiner likevel det har gått litt politikk i det etterkvart.

– Du oppdagar jo at du er ute og rører i nokre fordommar. Eg, som kjem frå Stavanger, synest tanken om å skriva på nynorsk, var dristig. Det seier jo litt.

Tospråklegheita har utvida forfattarskapen, seier Tore Renberg.

– Eg har nokre indre diskusjonar med meg sjølv om kva språk neste bok skal vera på. Eg har skriva tre romanar om Hillevågsgjengen på bokmål, og eg skiftar sjølv sagt ikkje mål midt i ein serie. Men elles blir det eit tema for kvar ny bok. Nokre av romanane mine synest eg høver best på bokmål, medan andre like gjerne kunne vore på nynorsk. Eg trur korkje *Du er så lys* eller *Tollak til Ingeborg* hadde blitt til utan at eg hadde byrja å skriva nynorsk. Så eg var litt uroleg då eg byrja med dette, men eg synest berre det har vore ein rikdom.

ASTRID MARIE GROV
astrid.grov@nm.no

Mellom 7. april og 7. juni fekk Noregs Mållag 339 501 kroner i gåve. Det er me umåteleg takksame for. Gåvene er veldig viktige bidrag til arbeidet vårt for å sikre nynorsken betre vilkår. Vil du gje oss ei gåve, set me stor pris på det. Bruk gjerne giroen som følgjer med avisa, eller vips eit valfritt beløp til 90540. Du kan også sende IVAR50, IVAR100, IVAR300 eller IVAR500 i ei tekstmelding til tlf. 2490. **Tusen takk!**

AUST-AGDER MÅLLAG

Aust-Agder Mållag
Torfinn Brokke
Kristine Foss
Ingunn Gjømle
Johannes Havstad
Olav Hoftuft
Knut K. Homme
Gerd Fosse Hovden
Oddgeir Jensen
John Gustav Johansen
Ragnar Kaasa
Jorunn Lande
Jon Kolbjørn Lindset
Målfrid Mejlænder-Larsen
Ragnhild Olavsdatter Nomeland
Rune Nylund
Sigrid Bjørg Ramse
Olav Riisland
Kari Gerd Riisland
Vidar Toreid
Johannes G. Torstveit
Helge Ove Tveiten
Bjørn Valborgland
Olav Vehus
Jens Vellene

AUSTMANNA-LAGET

Olaug Aaberge
Brynjuv Aartun
Ole Bjerke
Oddbjørn Blakar
Jon Steinar Bredeveien
Jostein Brenden
Susanne Ramstad Brenna
Råmund Bruheim
Liv Jorun Braastad
Ivar Bungum
Stein Dahlen
Ingvild Marie Eknes
Frode Erstad
Inger Lise Fiskvik
Tordis Irene Fosse
Kristin Fridtun
Randi Therese Garmo
Kjell Gulbrandsen
Odin Hagen
Erik Hansveen
Olav Haraldseid
Magnhild Harsheim
Gunnar Haslerud
Torill Heilevang
Gaute Elvessæter
Holland
Bjarte Hole
Gunn Strømsøyen
Hvamstad
Per Rolf Johnsen
Ola Jonsmoen
Arnfinn Kjelland
Ragnhild Kjørstad
Turid Kleiva
Håvard Kleiven
Inger Margrethe Kyllingstad
Anders Jan Larsson
Ingrid Hanna Johanne Laugslet
Gunnar Lien
Mari Lien
Asgeir Lilleås
Eldri Monshaugen
Asbjørn Myrvang
Øyvind Nordli
Jogrim Nordsletten

Odd Arne Nustad
Olaf Nøkleby
Jørgen Nørstegard
Oddvar Romundset
Kari Røssum
Ivar Schjølberg
Gunnar Skirbekk
Jakup Skjedsvoll
Arne Skuterud
Bjørn Otter Skåret
Nils Steinar Slapgård
Liv Solheim
Inger Kirsten Stagrim
Arne Sund
Ivar Sund
Sverre Sørbø
Gudmund Teigen
Ola Tronsmoen
Lars Ullgren
Olav Veka
Magne Velure
Åse Grønlien Østmoe
Bjarne Øygarden

BUSKERUD MÅLLAG

John-Ragnar Kvam Aarset
Niri Baklid
Herbjørn Brennhovd
Ove Byrkjeland
Linda Høyvarde
Bjørn Kari Brattåker
Håheim
Oddbjørn Jorde
Frode Kinserdal
Osvald Medhus
Gunnar Ottne
Gro Randen
Kari Roe
Ola Ruud
Kirsten Skarlund
Kjell Snerte
Astrid Svare
Einride Tinjar
Nils Tørtø
Inge Velle
Øystein Velure
Solveig Vestenfor

FYLKESMÅLLAGET VIKVÆRINGEN

Bergfinn Aabø
Ågot Aakra
Solveig Fiskvik Aamodt
Reidar Aasgaard
Ruth Amdahl
Per Andresen
Børre Austmann
Olav Befring
Erlend Bleie
Reidar Borgstrøm
Karen Bø
Ola E. Bø
Tormod Bønes
Harald Dyrkorn
Asbjørn Eidhammer
Kirsten Osmo Eriksen
Brit Ragnhild Øydna Fisknes
Ingar Daffinrud Fjeld
Mona Evelyn Flognfeldt
Liv Flugsrud
Bård Ingegerdsson
Freberg
Kim S. Fureli
Anne Brit Gabrielsen
Kåre Glette
Marco André Lourenco

Goncalves
Øystein Grønmyr
Jostein Grønset
Oddrun Grønvik
Gunnvald Grønvik
Erik Hardeng
Valgerd Svarstad
Haugland
Anna Sigridsdatter Heen
Ola M. Heide
Mildrid Helland
Botolv Helleland
Sigrun Heskestad
Ragnhild Hoel
Maj-Britt Thon Holljen
Valborg Holten
Kjetil Torgrim Homme
Joar T. Hovda
Karl-Anders Hovden
Marit Hovdenak
Olav Høgetveit
Tormod Hallstein
Høgåsen
Jens Kihl
Laurits Killingbergtrø
Turid Louise Quamme
Kittilsen
Knut Kjelstadli
Rønnaug Kleiva
Harald Sverdrup Koht
Bård Kolltveit
Dagrun Kvammen
Åse Lager
Per Olav Lande
Torhild Leira
Anne Anita Lillebø
John Petter Lindeland
Tor Einar Ljønes
Anders Lunnan
Jon Låte
Wenche Irene Melby
Lars Meling
Eldrid Midttun
Norvald Mo
Arnold Mundal
Finn Måge
Johan Nedregård
Solveig Nerol
Øystein Njål Nordang
Arne Nordvi
Johan Petter Nystuen
Eva Nørstebø
Torgeir Ose
Hanne Havåg Ranestad
Benjamin Edillon Reichle
Yngve Rekdal
Asbjørn Roaldset
Gunnar Rusten
Frøydis Marie Ruud
Asbjørn Engebø Rystad
Hedvig Lien Rytter
Kari Rysst Seemann
Olav R. Skage
Gunnvor Fykse Skirbekk
Synnøve Skjong
Kåre Smeland
Sigrid Solheim
Nils Standal
Idun Stokka
Harald Stokstad
Agnete Strand
Einar Strømnes
Stein Stugu
Ellen Marie Svea
Sissel I. Sæbø
Halvor Tjønn
Asbjørn Tolsrød
Øystein Tormodsgard

Sverre Tusvik
Stein Tveite
Steinar Tveitnes
Guri Vesaas
Jan Magne Vigdal
Kjetil Vistad
Per Ivar Vaagland
Kristen Øyen

HORDALAND MÅLLAG

Torunn Aarre
Olav Aas
Olav Aasmundtveit
Livar Aksnes
Audhild Aldal
Solveig Almås
Arne Andersen
Arnfinn Jørgen Ansok
Margit Liljan Apelthun
Erik Arneson
Marta Augensen
Svanlaug Jofrid
Austgulen
Erlend Bakke
Einar Bardal
Leidolv Berge
Arild Berge
Reidun Bjørnberg
Lars Johan Bleie
Oddbjørn Borge
Arne Brattabø
Tor Brattebø
Nils Georg Brekke
Reidar Bremerthun
Endre Otto Brunstad
Jostein Buene
Kjell Jostein Bø
Aud Sissel Bøe
Vigdis Digernes Dahl
Knut O. Dale
Reidar Dale
Olav Digernes
Kristian Djuvsland
Jenny Dugstad
Torbjørn Dyrvik
Jan-Egil Dyvik
Eli Roseth Eik
Jakob H. Eitrheim
Gunnar Eitrheim
Eirik Ingolf Eldøy
Yngve Endal
Brynild Enerhaug
Magne Engevik
Øystein Erstad
Jofrid K. Espeland
Marit Mæland Fareth
Rune Fjeld
Sverre Fjell
Tormod Folgerø
Frode Bjørn Forland
Ragnhild Fossmark
Olav Freim
Harald Frønsdal
Herborg Frøystein
Mathias Furevik
Bjarte Gjellesvik
Paul Kåre Gjuvsland
Lars Gjøstein
Knut Gramstad
Sigve Gramstad
Astrid Tove Kjellevold
Grov
Endre Grutle
Anne Lise Grøm
Solveig Grønlien
Jostein Haktorsen
Åshild Hauge
Åshild Haukås
Svein Heggheim

Arnfinn Hellevang
Aslak T. Helleve
Knut Johannes Helvik
Linn Hjartnes Henjum
Kåre Herfindal
Robert Hermansen
Kjartan Hernes
Eli Hillersøy
Asle Hindenes
Marit Hjartåker
Eivind Hjelle
Grete Oline Hole
Kåre J. Hole
Ingunn Holmedal
Karl Johan Holmås
Karl Hope
Arnfinn Hopland
Helge Hopland
Irene Hunskår
Bjørn Husefest
Daniel Hydle
Jens Hystad
Martha Hægstad
Johanne Telnes Instanes
Geir Instanes
Jan Kåre Jakobsen
Sniolvur Joanesarson
Ole-Jørgen Johannessen
Leif Johnsen
Ingvild Jøsendal
Randi Jåstad
Folke Kjelleberg
Vigdis Marie Knudsen
Norvald Kobbeltvedt
Olav Kobbeltveit
Ståle Kolbeinson
Olaug Kråkevik
Gina Kyvik
Ane Landøy
Torfinn Langelid
Frøydis Lehmann
Marit Schmidt Lie
Kari Lien
Åsmund Lien
Karin Lund
Marit Merete Lunde
Einar Lygre
Torun Lyssand
Torstein Løning
Frode Mannsåker
Anne Marie Midtbø
Leif Bjørn Monsen
Jostein Mykletun
Einar Myrset
Nils Mæhle
Eldbjørg Møllerup
Marit Nedreli
Gunnvor Ness
Ingeborg Nilsen
Arne Olav Nilsen
Øyvind Per Norang
Egil Nysæter
Gunnvor Eggebø Næss
Odd Jøran Oldervik
Agnar Omvik
Åse Opheim
Anfinn Otterå
Olai Otterå
Kjell Paulsen
Johnny Ottar Pedersen
Jan Reidar Rasmussen
Rannveig Reigstad
Astrid Oddbjørg Reigstad
Berit Reinsaas
Kjetil Revheim
Lars Riise
Gudrun Rosseland
Margreta Rønning

Håkon Sagen
Lars K. Sandven
Solbjørg Åmdal Sandvik
Helge Sandøy
Tove Lønøy Sangolt
Heidi Seilfaldet
Torbjørn Seim
Johannes H Sekse
Mons Ole Dyvik
Sellevold
Bjarne Skarestad
Olav Johannes Skeie
Gunvald Skeiseid
Arne Skjerven
Bjarne Skjold
Harald Skorpen
Kari Smith
Jostein Småbrekke
Erling Småland
Asbjørn Solberg
Ragnhild Edith Solvang
Halldis Spilde
Åse Steen-Olsen
Idar Stegane
Nora Henden Stegane
Inger Marie Stein
Arjen I. H. Stolk
Helge Storebø
Nelly Storebø
Gerhard Inge Storebø
Rolf Sigmund Sunde
Thea Sunde
Terje Svandal
Åshild Sveinsgjerd
Kurt Svensson
Lars Børge Sæberg
Ingebjørg Dønhaug
Sæbø
Leif Helge Særsten
Kjell Gudmund Søholt
Anders Søvik
Arne Søyland
Øyvind Teigen
Erling Thu
Annbjørg Tistel
Knut J. Tokheim
Johan Torekoven
Torgeir Torvik
Haldor Trengereid
Harry Tunestveit
Odd Tøndel
Tora Tønder
Bjørn Tøsdal
Anne-Lise Ullebø
Oddbjørg Ulveseth
Norunn Petrin
Valderhaug
Terje Gerhard Valen
Brit Valland
Anna K. Valle
Rigmor Nesheim
Vaular
Aslaug Veland
Randi Vengen
Jon O. Vevle
Aud Liv Hole Vike
Inger B. Vikøren
Jarle Kåre Vindenes
Ingebjørg Viste
Agnes Råket Vågslid
Einar Øyre
Solveig Åsvang

KARMSUND MÅLLAG

Randi Alvseike
Svein Ove Duesund

Siri Eikemo
Harald Eintveit
Dorthea Sofie Erøy
Grete Fedøy
Norleif Fjeldheim
Trygve Handeland
Magne Haugsgjerd
Torill Borge Horneland
Olav Torfinn Jondahl
Svend Kjetland
Anne Brit Klungland
Kjell Egil Knutsen
Signe Lønning
Arne-Christian Mohn
Paul Mølstre
Agnar Ståle Naustdal
Johannes Ness
Lars Gunnar Oma
Harald Orvedal
Gunlaug Pedersen
Borghild Sævereide
Prestegård
Geir Ragnhildstveit
Sigve Arthur Sakseid
Trygve Sandvik
Njål Steinsland
Knut Tungesvik
Yngve Øvstedal
Peder Ådland

NORDLAND MÅLLAG

Kåre Belsheim
Jan Hana
Gro Marit Hellesø
Kjetil Holtås
Tore Moen
Signe Petrine Åbergsjord

NORDMØRE MÅLLAG

Aksel Aarflot
Jon Kristian Aune
Ola Bræin
Styrkår Brørs
John O. Dønheim
Liv Rigmor Flå
Wenke Greve
Eivind Hasle
Sverre Hatle
Sigrunn Helset
Kari Sigrid Roset
Holten
Tore Humstad
Jon Samuel Håbrekke
Tora Kjelleberg
Jorunn M. Kvendbø
Albert Lervik
Olav K. Lien
Øyvind Lyngås
Finn Gunnar Oldervik
Bjørn Reiten
Randi Settemsdal
Rolv Sæter
Eirik S. Todal
Elen Maria Todal
Kirsti Orheim Ås

ROGALAND MÅLLAG

Kjell Aardal
Gunnvor Aardal
Gunnleiv Aareskjold
Sigmund Andersen
Geir Inge Auklend
Johannes Bakka
Lars Egil Bakka
Kristen Bakka
Roald Bergsaker

Bjarte Birkeland
Per Aksel Birkeland
Gjert Anders Saltskår
Bjerkevoll
Ingebrigt Botnen
Geir Sverre Braut
Kirsten Marie Bue
Jan Egil Byberg
Alf Jan Bysheim
Berit Blikra Egeland
Ellen Einervoll
Lars Olav Fatland
Terje Fatland
Åse-Berit Fidjeland
Ivar Finnesand
Solveig Moe Fisketjøn
Ingrid Fiskaa
Oddvar Flatabø
Guro Foldøy
Ove Harald Fossen
Ingrid Gjesdal
Endre Gjil
Sølvi Ona Gjøl
Rune Gramstad
Ranveig Gudmestad
Vigdis Gullberg
Fartein Haga
Kari Ingfrid Hatteland
Inge Haugland
Arne Haugvaldstad
Johan Sigmunn
Hebnes
Astrid Heigre
Halvard Helseth
Tom Hetland
Liv Hoberstad
Oddrun Hompland
Magne O. Hope
Arna Høyland
Terje Håland
Tord Anton Haaland
May Britt Jensen
Arnstein Jonsbråten
Birgit Jaastad
Anne Martha Kalhovde
Magnar Kartveit
Jens Kleppa
Arne Kleppa
Tore O. Koppang
Nils Ingvar Korsvoll
Herborg Kverneland
Olav Kvernenes
Reidar Kydland
Hallgeir Langeland
Svein Langvik
Magnhild Lid
Eli Marvik
Ståle Moe
Lise Lunde Nilsen
Pernille Nylehn
Ingvar Olimstad
Inger Skretting Opstad
Marit Osland
Esther Ndayizeye
Phillibert
Oddbjørn Reime
Torleiv Robberstad
Audun Rosland
Magne A. Roth
Atle Røe
Torhild L. Rørheim
Steinar Sandvik
Sigfrid Selsvik
Jostein Selvåg
Halldis Sjø
Audun Skjelbreid
Wenche Skorge
Målfrid Snørteland
Wenche I. Sola
Tom Soma
Torgeir Spanne
Hans Spilde
Jon Stangeland
Marit Rommetveit
Staveland
Audun Steinnes
Odd Sigmund
Sunnanå
Brit Harstad Sværen
Einar Sæland
Marta Sætrenes
Hogne Sønnesyn
Dagfrid Søyland

Svein Kåreson Søyland
Oddrun Tjeltveit
Kåre Torvanger
Kurt Tunheim
Hilda Ullestad
Aslaug Marie Undheim
Knut Vadla
Ottar Vandvik
Sigbjørn Varhaug
Astrid Apalset Vassbø
Reidar Vik
Klara Vik
Viggo Østebø

ROMSDAL MÅLLAG

Roger Aakernes
Ingar Aas
Dagrun Gjelsvik
Austigard
Henning Austigard
Torbjørn Bruaset
Ingebjørg Margrete
Eide
Oddny Eikebø
John Ekroll
Per Bjørn Ellingseter
Øyvind Fenne
Live Garmo Hatlebak
Kåre Magne Holsbøvåg
Arnchild Digernes
Krøvel
Tor Kvadsheim
Einar M Langset
Martinus Leirvoll
Arne Steffen
Lillehagen
Heidi Løkingholm
Per Løvik
Gunnhild Austlid
Oppigard
Karen Os
Asbjørn Oterhals
Ane-Kari Romestrand
Nils Sanden
Per Arne Skomsø
Britt Elise Skram
Jakob Stavik
Oddmund Svarteberg
Ingar Sveen
Kathrin Villa

SOGN OG FJORDANE MÅLLAG

Lise Aasen
Georg Arnestad
Helga Bakken
Venke Bakken
Emma Bale
Olaug Marie Bjelde
Kjellaug Bjergene
Saxe Bjørkedal
Reidulf Bjørlo
Ole Georg Blikås
Gunnhild Børtnes
Tor W. Eikemo
Kjell Erik Eldegard
Anne Marit Voll Eltun
Eldbjørg Stegane
Engbø
Hans Engesæt
Brynchild Eri
Johannes Flaten
Sverre N. Folkestad
Jan Martin Frislid
Ellen Frøyen
Ottar Færøyvik
Asbjørn Geithus
Håkon Giil
Olaug Bakke Gjengedal
Magnhild Gravdal
Dagfrid Grepstad
Olav Grov
Jon Gåsemyr
Gunnar Hage
Sissel Norunn Hatløy
Oddstein Haugen
Bjarne Havro
Inger Hilde
Helga Hjetland
Ragnar Hove
Nils Husabø
Målfrid Husnes

Kari Zwijnenburg
Huus
Marta Systad Iden
Sverre Indrehus
Toril Jakobsen
Ingunn Kandal
Lars Kjøde
Ola Kjørstad
Gunnar Kjörvik
Hildegunn Kvistad
Liv Janne Kvåle
Bjarne Kaarstad
Øystein Lavik
Jorunn Loftesnes
Rune Lotsberg
Håkon Lundestad
Sigrunn Lundestad
Steinar Dahl Læg Reid
Pauline Midtun
Terje Erik Moe
Knut Moen
Ragnhild Skogen
Molde
Johan Moldestad
Eldrid Morken
Randi Bjørg Myklebust
Ove Myklebust
Kjell Magnar
Myklebust
Knut Ole Myren
Oddvar Natvik
Olav Nedrebø
Audun Normann
Nedrebø
Astrid Marie Nistad
Odd Njøs
Bjarte Nordeide
Brynchild Kåra Lund
Notøy
Stein Bugge Næss
Vidar Otterstad
Tordis Randmo
Rønnaug Reiakvam
Henning Leiv Rivedal
Bjørn Rørtveit
Steinar Røyrvik
Erling Sande
Margot Sande
Laila Hov Sandnes
Marta Kari Schawlann
Bjarte Sindre
Håkon Sjøstad
Anders Skarestad
Einar Skeie
Jon Skjeldestad
Signe Skjeldestad
Annlaug Sognnes
Synneva Kolle Solheim
Kirsti Solheim Stegane
Irene Stokker
Ingunn Stokstad
Geir Liavåg Strand
Magn Jarl Stubhaug
Gunnhild Systad
Leiv Sølvberg
Ingrid Søyland
Bodil Bjørlo Takle
Helge Thue
Ivar Jostein Tjugum
Solrun Ullaland
Marit Breilid Velle
John Elling Vereide
Jorunn Veseth
Jens Vestrheim
Arne Vevle
Jon Egil Vik
Øystein Vikesland
Lars Øyvind Vikesland
Oddhild A. Voll
Sølvi Songstad Waage
Jarl Yndestad
Njål Ølmheim
Liv Østrem
Vidar Åm

SUNNMØRE MÅLLAG

Ingrid Aamdal
Ottar Aashamar
Kristian Almås
Gyri Aure
Matias Kåre Austrheim
Ingunn Bergem

Liv Bersås
Otto Johan Botnen
Hilde Brønne
Ole Arild Bø
Jan Magne Dahle
Steinar Dimmen
Norunn Margrethe
Dimmen
Olav Arne Dimmen
Magne Drabløs
Marit Veiberg Eide
Lindis Eliassen
Knut Falk
Aud Farstad
Jostein Fet
Kari Fjørtoft
Gunn Berit Gjerde
Tore Gjære
Tone Linge
Grønningsæter
Aashild Haugland
Haram
Jorunn H. Henriksen
Petter Magne
Hjørungdal
Åse Elin Hole
Astri Hunnes
Ingrid Runde Huus
Knut-Johann
Jørgensen
Jørund Kile
Jakob O. Kjersem
Terje Kjøde
Jorunn Aarflot
Kornberg
Rune Kvalsund
Einar Landmark
Odd Larsen
Hallstein Ljoså
Anne Lise Lunde
Olav Lyng
Helge H. Moe
Øystein Molvær
Askjell Molvær
Roger Nedreklepp
Dorthe Mari Nordahl
Trine Naadland
Lars Omenås
Bjørnar Osnes
Britt Oterholm
Vidar Parr
Oddbjørg Remøy
Olav Sindre Rise
Ottar Rogne
Greg Rotevatn
Olga Støylen Runde
Gunder Runde
Lena Landsverk Sande
Arne Øyvind Sandnes
Mariann Schjeide
Else Synnøve Skarbø
Gunnveig Marie Solli
Skilbrei
Nina Kvamme
Slettestøl
Liv Johanne Ørjasæter
Solhaug
Jarle Solheim
Jan Ove Stene
Ingrun Sørås
Bodil Julie Søvre
Geir Steinar Tandstad
Asbjørn Tryggstad
Rolv Ukkelberg
Randi Flem Ulvestad
Jorun Våge Vestnes
Arthur Vestnes
Eldrid Vik
Bodil Waldal
Sveinung Walseth
Knut Ytterdal
Øyvind Østvik
Kjell Arne Årseth

TELEMARK MÅLLAG

Dag Aanderaa
Audun Aasmundtveit
Sveinung Astad
Lars Bjaadal
Halgeir Brekke
Margit Rui Christenson
Tjøstov Gunne Djuve

Olav Rune Djuve
Gunhild T Dølen
Marianne Eika
Per Engene
Per Espeland
Olav Felland
Anne Karin Funner
Asbjørn Gardsjord
Oscar Johan Garnes
Hans Magne Gautefall
Nils K. Gjerde
Torgeir Grimstveit
Asbjørn Nes Hansen
Kristian Ihle Hanto
Knut T. Haugen
Johnny Hofsten
Jan Holme
Ragnhild Hovda
Øystein Høgetveit
Hallgrim Høydal
Morten Støen Høyem
Margit Ims
Jon Ingebretsen
Halvard Jansen
Tove Kvaale
Kjetil Langåsdaalen
Halvor Løken
Tove Løyland
Sigrun Garvik Moen
Olav Mosdøl
Sigrid Nordskog
Sigrid Marit Finnseth
Nykos
Jakob Olimstad
Inger Helene Olsnes
Annbjørg Romtveit
Olav Rovde
Torunn Raftevoll Rue
Anne Ingebjørg Ruth
Børre Rønningen
Per Skaugset
Gunn Snaunes
Gunvor Solberg
Margit Ryen Steen
Alv Halvor Straumstøyl
Einar Leiv Søreide
Olav Teigland
Olav Tho
Anne Elise
Thorvaldsen
Kari Tveit
Alf Torbjørn Tveit
Gudny Anne Lid
Unhjem
Øystein Vatnar
Einar Versto
Johan Vaa
Hans Ødegård
Halvor Øygarden

TROMS OG FINNMARK MÅLLAG

Nils Aarsæther
Runar Hals Bjelland
Per K. Bjørklund
Terje Christoffersen
Terje B. Dahl
Ingrid Dønnestad
Sveinung Eikeland
Bjarne Eilertsen
Torgeir Engstad
Karl Ragnar Engstad
Harald Arne Johannes
Evanger
Eldbjørg Gjelsvik
Lillian Bernes Hay
Kjell Heggelund
Magnhild Henriksen
Olaug Husabø
Bjørge Berge
Kristiansen
Ellen Skjold Kvåle
Tyra V. Mannsverk
May Johanne Molund
Valborg Myklebust
Atle Måseide
Kjell-Per Nilsen
Ole Edgar Nilssen
Guro Reisæter
Ingrid Russøy
Rønnaug Ryssdal
Sunniva Skålnes

Anne Marta Steinnes
Jon Todal
Gunn Utkvitne
Karin Vrålstad

TRØNDERLAGET

Reidar Almås
Per Odin Asphaug
Kjell Bardal
Ivar Berg
Arne Bjøralsbakke
Oddrun Bjørgum
Karl-Ove Bjørnstad
Lars Daling
Olaug Denstadli
Jon Hanger Eggen
Anne Eldevik
Olav Engan
Helge Fiskaa
Margit Flakne
Birger Foseide
Mikal Gorsetseter
Jon Grønli
Kristoffer Haugum
Lars Eirik Havdal
Andrea Hjelde
Ola Huke
Målfrid Hyrve
Kjell Håve
Inger Sandvik Jarstein
Åke Junge
Svein Jørum
Bergljot Kristoffersen
Olav Kuvås
Per Knut Kvande
Kirsti Årøen Lein
Jens Loddgard
Geir Lorentzen
Svein Erling Lorås
Bjørge Lund
Alf Helge Løhren
Lars Kolbjørn Moa
Håvard Moe
Tore Moen
Sverre Mikal Myklestad
Magne Måge
Ingrun Norum
Gerd Opedal
Solveig Otlo
Mimi Bruskeland Oust
Herman Ranes
Jostein Rekstad
Narve Rognebakke
Helge Rypdal
Einar Rædergård
Jørgen Røflo
Per Rønningen
Oddny Pauline Skeide
Ole Øiene Smedegård
Åsmund Snøfugl
Tor Stallvik
Odd Sigmund
Staverløkk
Eiliv Størdal
Steinar Supphellen
Svein Bertil Sæther
Jan Sørås
Torbjørn Tranmæl
Kristoffer Uppheim
Tor Witsø
Aa. Bjørgum Øvre

VALDRES MÅLLAG

Gunnar Belsheim
Gunnar Breivik
Olav Gullik Bø
Randi Eltun
Ola Fosheim
Anne Marit Framnes
Margit Fuglehaug
Ove Haugen
Olaug Hjelleset
Ingunn Hommedal
Per Inge Inderhaug
Bjørn Vegard Johnsen
Gerd Kvam
Randi Lauvrud
Bjørge Lerhol
Anders Lunde
Torodd Lybeck
Liv Aslaug Myhre
Brita Siri Nesja
Nils Rogn

Oddbjørn Skeie
Ragnhild Solberg
Anne Berit Strømmen
Strand

VEST-AGDER MÅLLAG

Solveig S. Eiken
Anne-Berit Erfjord
Betsy Folkvord
Randi Lohndal Frestad
Vigleik Frigstad
Astrid Marie Gavlen
Helen Glomså
Øyvind Grov
Ole Steffen Gusdal
Anne Tone Hageland
Berit Fiskaa Haugjord
Magne Heie
Ola Reidar Haaland
Olav Torgny Hårtveit
Gudrun Haugen
Håvorsen
Oddvar Jakobsen
Alf Georg Kjetså
John Lauvdal
Kirsti Lavold
Gerd Lie
Solveig Stallemo Lima
Tom Arnt Lindeland
Målfrid Lindeland
Sylfest Lomheim
Kåre Messel
Gudlaug Nedreli
Nils Salvigsen
Knut Gunnar Solberg
Birgit Stallemo
Asbjørn Stallemo
Leiv G. Storesletten
Aslaug Verdal
Gunnar Vollen
Ivar Åmlid

ØSTFOLD MÅLLAG

Kjetil Aasen
Asgeir Bjørkedal
Kjellrun Hersund
Kari Ruud Johannesen
Kjell Karlsen
Arne Kvernhusvik
Jan T. Pharo
Einar O. Standal
Jørn Egil Zøllner

YRKESMÅLLAG

Kjellfrid Bøthun
Kristian Hagestad
Anders Bøyum
Halvorsen
Sissel Hole
Eirik Holten
Rønnaug Kattem
Kjell Harald Lunde
Arne Exner Nakling
Olav Norheim
Borge Otterlei
Linda Plahte
Frode Ringheim
Inge Særheim
Lars Helge Sørheim
Odd Einar Sørås
Turid J. Thune
Sigrid Tysen
Åshild Ulstrup
Birger Valen
Pål Wiik
Vidar Ystad

BEINVEGES INNMELEDE

Håvard Avelsgaard
Jan Gaute Buvik
Leif Elsvatn
Egil Andreas Helstad
Kjellaug Larsen
Herborg Lillebø
Liv-Marit H Reitan
Magne Rønning
Aud Råum
Gaute Sigmundsen
Erling Stangnes

- 1 Kor mange prisar vann Rådebank under Gullruten i år?
- 2 Kva år skjedde den første offisielle feiringa av 17. mai?
- 3 Kva heiter Bergens bysong?
- 4 Kva tre ingrediensar treng du for å laga den klassiske drinken Negroni?
- 5 Kva er tradisjonelt rekna for å vera dei tre primærfargane?
- 6 I m/s, kva må snøgggleiken på vindkasta overstiga for å kunna kalla det full storm?
- 7 Kva år kom skrekffilmen «Eksorsisten» ut?
- 8 Kor lenge varte personalunionen mellom Noreg og Danmark?
- 9 Kva heiter det laget i atmosfæren som ligg nærast jordoverflata?
- 10 Kva land kjem BTS, også kjend som Bangtan Boys, frå?
- 11 Kva heiter det høgaste fjellet i Nordland fylke?
- 12 Om du er i Kambodsja og bestiller ein a-ping, kva får du då?
- 13 Kva heiter partileiaren i MDG?
- 14 Kva måleining bruker me for å måla straumstyrke?
- 15 Kva år blei sjekkeappen Tinder lansert?
- 16 På norsk, kva står forkortinga DNA for?
- 17 Kva heiter dei tre naturleg førekommande artane av bjørk i Noreg?
- 18 Kor mange år etter «Star Wars episode VI: Return of the Jedi» går handlinga i «The Mandalorian» føre seg?
- 19 Kva forlag har gjeve ut serien Nynorske klassikarar?
- 20 Kva heitte det første skodespelet skrive på landsmål, i 1855?

NESTEN SOM VANLEG: Det var færre folk enn vanleg på amfiscena i Aasentunet, men Nynorsk kultursentrum var godt nøgde med å få skipe til fysiske Festspel, med meir spreidde arrangement enn vanleg, i år. Foto: Simon Sjøkvist

Festspela vel overstått

Nynorsk kultursentrum kunne igjen ønske velkommen til **Festspel** i juni, etter digital tilskipping i fjor. Arrangøren er godt nøgd med både gjennomføringa og oppmøtet.

– **DET HAR** vore spennande å planlegge festival medan det framleis er pandemi, men vi er godt nøgde med gjennomføringa, seier are-naleiar Olav Øyehaug Opsvik om Festspela 2021 i ei pressemelding. Festspela gjekk av stabelen 10.–13. juni. Medan arrangementet i fjor hovudsakleg måtte gå av stabelen digitalt, kunne dei i år ønske gjestane velkommen på ekte. Men med gjeldande smittevernreglar.

– Det førebelse publikumstalet er 1880, og innanfor dei gjeldande rammene er vi godt nøgde med dei tala. Der var få ledige sete på dei fleste arrangementa, seier Opsvik. Fleire av arrangementa vart òg strøymde digitalt.

Festspeldiktar med stor breidde

Festspeldiktar Sigmund Løvåsen har formidla ei stor breidde av sin eigen forfatterskap gjennom sceneframføringar, samtalar og lesingar, mellom anna ei spenstig økt i friskt vør i Romedalen.

– Tusen takk for mange fantastiske dagar, møte, samtaler og arrangement. Det er inga sak å kome til Aasentunet og Dei nynorske festspela, for her er alt på stell. Gjennomprofesjonelt frå start til slutt, sa Løvåsen, sitert av *Sunnmørsposten*. Han retta ein takk til alle som har

bidrege under årets Festspel.

På Studenthuset Rokken spelte Sunnmøre Baarelag og Synne Vo, og på Ørsta kulturhus blei det mellom anna teater og tingsverk av festspeldiktaren.

– På grunn av restriksjonane har vi hatt endå meir samarbeid med desse scenene enn tidlegare år, og vi set stor pris på det vi har fått til saman, seier Opsvik.

Mange gjester trekte fram at det var godt endeleg å få møtast igjen og få påfyll gjennom spennande litterære og musikalske opplevingar, danseframsyningar, kunstutstilling og kveldar som blei runda av på Målbar ved «festival-hotellet» Møre folkehøgskule.

Avslutningsvis kunne Opsvik avsløre at Aina Basso, forfattar og historikar frå Giske i Møre og Romsdal, blir Festspel-diktar i 2022.

NPK

Nynorsk barnelitteraturpris til Harald Nortun

Harald Nortun har fått Nynorsk barnelitteraturpris 2020 for boka *Spådama i 7B*.

PRISEN VART DELT ut under Dei nynorske festspela i Ørsta 11. juni. – Eg har kome heim til nynorsken, sa prisvinnaren, som òg har gjeve ut bøker på bokmål, under utdelinga.

Spådama i 7B handlar om fordommar og fyrsteintrykk, og kor fort dei festar seg.

«Det er ei god blanding av humor og alvor om eit emne som ikkje så ofte blir behandla i bøker for barn og ungdom», skriv juryen i grunngjevinga.

Harald Nortun er utdanna litte-

raturvitar og busett i Trondheim. Han har skrive fleire kritikarroste barnebøker. *Spådama i 7B* er òg nominert til Bokslukerprisen, som Foreningen !les deler ut. Boka har kome ut på Samlaget.

Vinnaren av Nynorsk barnelitteraturpris får eit diplom og 30 000 kr. Prisen har blitt delt ut av Noregs Mållag sidan 1968.

Juryen har vore Per Roger Sandvik, Ingrid Rogne og Rita Mundal.

VINNAREN: Harald Nortun tok mot barnelitteraturprisen under Festspela i Ørsta.

Foto: Sunniva Krøvel-Velle

KUNNSKAPS- FOR- MIDLAR	LAUS- RIVING	INSEKT BIB. DEL	TÆL TURMÅL	ITALIA	VARM	GRUS SLEKT- NING	SPORTS- UTSTYR	PREP. USLE	RENNE	APP.	KANYLE VERN	INTIMT	PERIODE	AV- KOMMET ORDNE
MUSI- KANT- UTSTYR									FISK				SPURDE	
IDR.ARR.									HEVDA				DRILL	
ART.			ARENA				AUKE				SLEKT- NING			
			PARTI				KRONE							
												VAKT		
												DIFFUS		
STYRKE		HINT				RYKTE			VEKST					
NAZIST- ORG.		VEG				AV- DELING			PELS- VERK					
NO. ØY			TEFTEN				I HUS					SMALT		
LIKE			NAB.				BRÅE					SUND		
					KONJ.		RESPEKT			SKRINNE				
							SLAG							
					FEIRA								DYR	DINERE
					GAMALT MÅL									
MAL- SKÅRAR		OGSÅ EIT SVAR				LASSO				ENKLE				
LIKE		LYDE				MIS- FØDSEL				VEKSE				
FUGL			TIDL. NM- LEIAR			PYNTEN						NÆRING		
NAB.			MUNNEN											
			AV- LØYSTE					SORG	UFINE					
					SPED- BARN							GJØN		GRUNN- STOFF
					STUND			EUR. BY				FUGLAR		
TIDL. STATSM.						BAKKE- BRUN		NAB.		I SOGN				
SAGFLIS								UKASEN		HALV FIAT				
SPRÅK						VEKST					SLØYE			
KVINNE						JAMT					RIST			
						OVER- TREKK			SOVE- PLASS				SLETTE	GASS
						UNEMND			KANT					
					GØY					LURING- EN				
					ARVE- ANLEGG					DUO				
LIKE	LØYSING						MORENE		KORSAR					BLOT- STAD
SØLV	HEVDA						UJAMN		PRON.					
LAPP						BY MED POLITISK VEKE						OGSÅ EIN HJULDEL		
KAU- SJON														
						SVAKE								

NT LØYSING • Nr. 2–2021

OVER- SAGS- ORD	I	INDR. SATS	KULT. HANS LUNGA	APP. GLUT	K	REPTUN. LUNGA	EXTRA LUNGA	B	E	MERKE NO. BY	TRETT FØRST	A	B	VIND LØYVE	FOR BOK	KVAR DANS LEGE	R
TRUMP	N	Å	R	S	A	N	N	I	N	G	A	S	Ø	V	T	B	U
ETJONE DYR	V	R	I	O	M	P	E	I	S	S	K	R	I	V	E	T	
	F	E	S	T	N	E	B	A	T	S	N	E	K	K	E	S	A
BIB. BOK	T	V	A	R	A	A	T	T	O	M	B	L	D	O	M	N	F
TIDNAB	E	G	L	E	A	V	E	I	K	G	E	V	E	R	A	S	P
TIDR	F	R	I	E	U	L	I	K	T	F	O	R	A	R	M	E	R
	G	I	F	T	I	G	E	T	U	N	D	R	A	N	O	L	I
KVASS	N	T	V	A	N	D	A	L	D	T	R	Ø	G				
BIB. DEL	G	H	A	G	E	V	A	L	E	G	I	G	L	A			
SYSTEM BUNDEL BYGD	S	K	A	R	N	E	S	R	A	N	K	A	N	O			
RAMME	B	A	R	E	U	T	N	E	D	R	A	M	A	E	T		
SI GÅD BREV	R	U	N	D	S	K	R	I	V	F	E	I	R	A	N	E	
	A	D	A	K	L	O	N	M	I	N	K	T	Ø	M	A	L	
KVINNE SLATTE	S	L	U	E	A	R	A	K	B	Y	S	K	Ø	Y	T	E	
NDGAR BESPO NESE	J	S	L	A	P	S	E	T	U	R	A	R	O	M			
	H	E	L	S	A	R	J	B	Å	R	E	R	A	G	A		
	A	T	S	A	N	A	L	O	G	I	O	T	R	A	R		
TONI MANN	T	O	R	D	I	N	I	T	I	A	T	I	V	R	I	K	

Vinnarar av kryssord nr. 2, 2021:

Mads Løkeland-Stai, Orkanger

Ålaug Rosseland, Evje

Harald Sperre, Paradis

I førre nummer kom vi i skade for å prente feil kryssordløyning. Skriv til norsk.tidend@nm.no om du vil ha løysinga på nr. 1/2021.

Send løysinga til:

Noregs Mållag
Lilletoget 1
0184 Oslo

eller e-post:

norsk.tidend@nm.no

Heile kryssordet må sendast inn.

Frist: 25. august

Merk sendinga «Kryssord».
Rett løysing kjem i neste utgåve.
Tre vinnarar vert trekte ut og får ein fin premie.

Namn :

Adresse:

Postnummer/-stad:

BRIMIBUE

MODERNE TRADISJONSGASTRONOMI OG KVILE

[BRIMIBUEHOTEL.NO](https://brimibuehotel.no) | [BRIMIBUE@BRIMILAND.NO](mailto:brimibue@brimiland.no) | LOM

Frida Pernille Mikkelsen er ny leiar i Norsk Målungdom

Frida Pernille Mikkelsen (24) frå Sunnfjord vart vald til ny leiar i Målungdommen på landsmøtet i vår.

I ÅRET SOM kjem skal ho feire 60-årsjubileet til organisasjonen og kjempe for rettane til elevar og studentar. – Dette året skal vi sørge for at den nye opplæringslova og universitets- og høyskulelova sikrar rettane til nynorskbrukarane, seier den nyvalde leiaren.

24.–25. april samla språkengasjert ungdom frå målungdomslag over heile landet seg for å vedta ny politikk og bestemme kva organisasjonen skal arbeide med i året som kjem. Landsmøtet var digitalt, men det var samlingar i Trondheim, Sogndal og Tromsø. Til saman møtte rundt 70 målungdommar til landsmøte i organisasjonen.

Frida Pernille Mikkelsen kom

NYELEIAREN: Frida Pernille Mikkelsen frå Førde tek over roret i Norsk Målungdom i juli.

Foto: Norsk Målungdom

inn i organisasjonen gjennom målungdomslaget på Firda vgs., og har også vore aktiv i Studentmållaget i Oslo. Ho har tidlegare sete tre år i sentralstyret og eitt år som skrivar. No ser ho fram til å

gå inn i rolla som leiar.

– Eg er klar for å stå i spissen for arbeidet med å sikre nynorsken. Kvart år ser vi at studentar ikkje får eksamen på nynorsk og at elevar ikkje får dei læremidla dei har krav på. Det er ikkje godt nok, seier Mikkelsen.

Norsk Målungdom skal også løfte nynorsksakene i stortingsvalet og skipe til trygge og gode tilskipingar både lokalt og nasjonalt.

– Eg ser fram til å leie organisasjonen gjennom jubileumsåret! avsluttar Mikkelsen.

Ho tek over som leiar i juli. Med seg i leiinga får ho Ådne Reidar Nes Kleppe frå Stad som nestleiar og Rebekka Hugøy Hovland frå Sunnfjord som skrivar. Som sentralstyremedlemmar får dei med seg Tobias Christensen Eikeland frå Oslo, Dordi Boksasp Lerum frå Tingvoll og Marit Voldund Fjeldvær frå Hitra.

Pressemelding frå Norsk Målungdom

LEIARSPÅTTA

GUNNHILD SKJOLD
leiar i Norsk Målungdom

Takk for meg!

DETTE ER DEN TIANDEN teigen eg skriv til Norsk Tidend, og det skal også bli den siste. 12. juli takkar eg nemleg for meg etter to år som leiar av Norsk Målungdom, og gir stafettspinnen vidare til Frida Pernille Mikkelsen.

DA EG TOK TIL som leiar i 2019, sat vi framleis og venta på språklova. Vi hadde ikkje fått nye læreplanar, arbeidet med den nye opplæringslova var så vidt i gang og tanken på å skulle gjennomføre digitale seminar var heilt fjern.

DET HAR VORE både sigrar og tap, men er det noko eg har lært, så er det at ingenting kan stoppe målreisinga. Eg har møtt engasjerte og dyktige ungdommar over heile landet, som er klare og glade for å ta i eit tak for språk mangfaldet.

I LEIARTIDA MI har Noreg endeleg fått ei språklov og vi har fått offisielle namn på landet vårt på kvensk og dei samiske språka. Vi har sikra at sidemålsundervisinga framleis er obligatorisk og arbeidd for at rettane til nynorskelevane skal bli styrkte i den nye opplæringslova. Vi har hjulpet fleire titals studentar med å kjempe for retten sin til å få eksamen på språket sitt. Dette arbeidet er eg glad og takksam for å ha fått vere ein del av.

DET ER VANSKELEG å sette ord på kor mykje livet mitt har blitt påverka av å bli med i Norsk Målungdom. Da eg melde meg inn, var eg nykonvertert nynorskbrukar, og sat i Tromsø utan dei store planane om å reise derifrå. Eg hadde aldri hatt eit verv, og hadde ingen interesse av å ha det heller, og eg kjente ingen andre som følte det same for nynorsken som eg gjorde sjølv.

DENNE TEIGEN SKRIV eg frå Oslo, der eg har budd tre år i teneste for nynorsken. Eg har fått venner for livet, lært mykje meir enn eg nokon gong trudde eg skulle vite om organisasjonsarbeid og politisk påverknad, og sørga for at eg resten av livet skal klare å diskutere mål-sak med kven som helst.

MINE TO ÅR som leiar har blitt noko heilt anna enn det eg såg for meg. Likevel må eg seie meg nøgd når eg ser tilbake på denne tida, og eg hadde aldri vore ho forutan. Å vere leiar i Norsk Målungdom må verkeleg vere den kjekaste jobben i heile verda, og eg håpar at Frida blir tatt godt i mot og får like supre år som eg har hatt. Eg søv iallfall trygt i vissa om at Målungdommen framleis skal vere i gode hender.

TAKK FOR SUPRE ÅR, og takk for meg!

Strikk ein Tjafs!

I vinter skipa målungdommen til eit digitalt alternativ til vinterleiren, med ulike **digitale aktivitetar**.

EIN VINTERLEIR I Norsk Målungdom er ikkje ein vinterleir utan noka opplæring i handarbeid. Difor vart det laga ein samstrikk, og me strikka Tjafs (ein stor hårstrikk). Ingunn Steinsvåg laga mønster, og no kan heile verda strikke seg Tjafs.

Du treng:

- 50 g garn for einsfarga, og 50 g av kvar farge for tofarga.
- Rundpinne nr. 4, 40 cm
- Heklenål nr. 4
- Strikk, 20 cm

Strikketettleik: 21 masker x 28 pinnar = 10 x 10 cm. Tjafs blir strikka rundt på rundpinne, blir bretta dobbelt i lengda, og hekla saman til slutt.

NMU-tjafs

Legg opp 92 masker på rundpinne nr. 4, 40 cm. Strikk 1 omgang glattstrikk og start på mønster. Start nede til høgre, og strikk mønsteret fire gonger per omgang. Avslutt med 1 omgang glattstrikk og fell av. Ikkje klipp av tråden, men tre nøsta gjennom den siste maska. Fest alle trådane, utanom den siste. Hekle kant rundt.

Nynorsktjafs

Legg opp 92 masker på rundpinne nr. 4, 40 cm. Strikk 6 omgangar

STRIKK SJØLV: No kan du strikke din eigen NMU-variant av den populære hårstrikken som gjerne blir kalla «scrunchie».

Foto: Norsk Målungdom

glattstrikk og start på mønster. Start nede til høgre, og strikk mønsteret to gonger per omgang. Strikk 14 omgangar glattstrikk mellom kvart ord, og avslutt med 6 omgangar glattstrikk. Fell av. Ikkje klipp av tråden, men tre nøsta gjennom den siste maska. Fest alle trådane, utanom den siste. Hekle kant rundt.

Heklekant

Legg oppleggs-kanten mot avfelingskanten og hekl rundt tjaf-

sen med heklenål nr. 4. Hekl 1 fastmaske i kvar maske gjennom begge lag. Når det står att om lag 5 cm, trer du strikken gjennom tjafs, knytter ein knute på strikken og heklar deretter dei siste 5 cm på tjafs saman. Avslutt med ei kjedemaske i den fyrste fastmaska. Klipp av og fest tråden.

Diagram kan ein finne i facebookgruppa *Samstrikk av tjafs* | Norsk Målungdom.

INGUNN VESTSTAD STEINSVÅG

KRAMBUA

Paraply. Samanleggbar liten paraply med oransje logo. **Kr 390,-**

Cirkle K-krus inkludert kaffiavtale. Termokrus som gjev deg gratis kaffi på alle Cirkle K-stasjonar ut 2021. **Kr 349,-**

Berenett. I bomull.
Bli synleg i trafikken! **Kr 45,-**

Fat. Stilsikker logo på stilsikkert fat fra Verde-serien til Figgjo. Høveleg til både grill- og jolemat. Diameter 20 cm. **Kr 200,-**

Notatbok. «Gjennom ord blir verda stor». **Kr 180,-**

Pennal. Med teksten:
«Skriv nynorsk». **Kr 75,-**

Krus. «Nynorsk til meg, takk!» på Verde-koppen frå Figgjo og formgjevar Johan Verde. Ein klassikar med klassisk slagord! **Kr 200,-**

TILBOD! Fat + krus. Kr 330,-

Krus med trykket: *Det går mangt eit menneske og ser seg fritt ikring for Ivar Aasens skuld.* Tarjei Vesaas, 1950. **Kr 180,-**

Krus med trykket: *Skogen stend, men han skifter sine tre.* Olav H. Hauge, 1965.
Kr 180,-

Bagasjelapp med logo
og fotografi. **Kr 60,-**

Ostehøvel i stål, oransje, frå Bjørklund.
Kr 200,-

Ostehøvel i stål, matt svart,
frå Bjørklund. **Kr 200,-**

Jakkemerke

«NyNorsk»
«Slepp nynorsken til»
«Gjennom ord blir verda stor»
«Takk, Ivar Aasen!»

Kr 10,- per stk., kr 50,- for 20 stk.

Aasen-panneband i ull. **Kr 200,-**

Send e-post med tinging til **krambua@nm.no**, ring til **23 00 29 30**, eller gå inn på **www.nm.no**. Sjå innom heimesida for andre tilbud.

Hugs at vi kan gå tom for somme artiklar. Det er såleis ikkje sikkert at du får alt du tingar.

Porto kjem i tillegg til prisane vi har gjeve opp her.

MÅLLAGET INFORMERER

275 000 KR TIL STYRKING AV NYNORSK I BARNESKULEN

Noregs Mållag fekk for nokre år sidan ei større pengegave der me år om anna har høve til å bruka delar av avkastinga til gode nynorskprosjekt. Me ynskjer å betra den språklege kvardagen for nynorskelevar i barneskulen, og no kan fylkeslaga søkja om pengar frå gavefondet for å få gjennomført tiltak. Søknaden må gjelda éin eller fleire konkrete skular innanfor fylkeslaget sine grenser. Det styrkjer søknaden at fylkeslaget går i samarbeid med lokallaget/-a i kommunane for dei aktuelle skulane. Fylkeslaga må søkja innan 15. august 2021.

LANDSMØTE I NOREGS MÅLLAG 1.–3. APRIL 2022

Landsmøtet i Noregs Mållag 2022 vert på Scandic Oslo Airport, på Gardermoen. Møtet tek til om morgonen fredag 1. april og varer til søndag 3. april. Vi legg såleis opp til å samlast på landsmøtehotellet frå torsdag kveld. Grunna utsetjinga av vedtak om nytt prinsippprogram skal både nytt arbeidsprogram og nytt prinsippprogram vedtakast på dette landsmøtet. Landsmøteutsendingar vert valde på årsmøta i lokal- og fylkeslaga våren 2022.

LOVANDE MEDLEMSTAL FOR 2021

For fyrste gong har over 13 200 medlemmer betalt medlemspengar så tidleg som i juni. Noregs Mållag ligg med andre ord godt an til å bli over 14 000 betalende medlemmer i år òg. Er du ein av dei som enno ikkje har betalt medlemspengar? Vipps gjerne til 90540, eller kontakt oss på medlem@nm.no.

VALKAMPEN 2021

Me oppmodar alle lokal- og fylkeslag om å gjere nynorsken synleg i valkampen. Stå gjerne på stand, skriv lesarbrev til lokalavisa, skip debattkveld eller ver aktive i sosiale medium. De finn dei fem viktigaste krava våre i leiaren i dette bladet eller på nettsida.

KVEN SKAL FÅ NYNORSK NÆRINGSLEVSPRIS I ÅR?

Kvart år sidan 2006 har Noregs Mållag delt ut Nynorsk næringslevspris, ei nasjonal utmerking retta spesielt mot næringslivet. Me vonar prisen verkar inspirerende for verksemder i mange næringssektorar. Prisen har ein eigen jury, og no ynskjer dei seg innspel til kandidatar. Tidlegare mottakarar av prisen er mellom andre Lerum, Ægir, Dyrsku'n og i fjor, Arne Brimi. Send gjerne grunngjevne framlegg til nm@nm.no innan 17. september 2021.

KJENNER DU EIN KANDIDAT? Vi ønskjer framlegg til kven som bør få Nynorsk næringslevspris, som Noregs Mållag har delt ut i 15 år.

3 ■ 2021
Norsk Tidend
Framhald av *Fedraheimen* og *Den 17de Mai*

Prent: Nr1Trykk as
Opplag: 14 600
Abonnement: kr. 250,- per år

Annonser:
Annonseprisar: kr 9,00,-/mm
Tillegg for tekstside: kr 0,50,-/mm
Spaltebreidd: 45 mm
Kvartside: kr 3 000,-
Halvsida: kr 5 000,-
Heilsida: kr 9 000,-
Ilegg til avisa: kr 1,00 pr. stk.

Alle prisar er eks. mva. Ved lysing i fleire nummer kan vi diskutere særskilde avtalar.

Stoffrist nr. 4 – 2021:
15. august

NOREGS MÅLLAG
nm.no

Tilskrift:
Lilletorget 1,
0184 OSLO
Telefon: 23 00 29 30
E-post: nm@nm.no

Kontoradresse:
Lilletorget 1, 0184 OSLO

Kontonr.: 3450.19.80058

Leiar: Peder Lofnes Hauge
Mobil: 95 12 26 89
E-post: peder.hauge@nm.no

Tilsette:

Gro Morken Endresen,
dagleg leiar,
tlf. 23 00 29 37 • 95 78 55 60,
gro.morken@nm.no

Erik Grov, organisasjonskonsulent,
tlf. 23 00 29 30, erik.grov@nm.no

Per Henning Arntsen, økonomikonsulent,
tlf. 23 00 29 35, per.arntsen@nm.no

Ingar Arnøy, skulemålsskrivar,
tlf. 23 00 29 36 • 97 52 97 00,
ingar.arnoy@nm.no

Hege Lothe, informasjons-
og organisasjonskonsulent,
tlf. 92 64 83 48, hege.lothe@nm.no

Astrid Marie Grov, kommunikasjonsrådgjevar,
tlf. 23 00 29 32 • 90 72 96 15
astrid.grov@nm.no

Marit Aakre Tennø, politisk rådgjevar,
tlf. 45 47 17 16, marit.tenno@nm.no

NORSK MÅLUNGDOM
malungdom.no

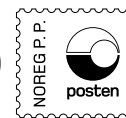
Tilskrift: Lilletorget 1,
0184 Oslo
Telefon: 23 00 29 40
E-post: norsk@malungdom.no

Kontonr.: 3450.65.48707

Leiar: Gunnhild Skjold,
Telefon: 97 41 71 45 • 23 00 29 40,
E-post: gunnhild@malungdom.no

Dagleg leiar: Frida Pernille Mikkelsen,
Telefon: 48 24 87 47 • 23 00 29 40,
E-post: norsk@malungdom.no

Returadresse:
Noregs Mållag
Lilletorget 1
0184 Oslo

Nr. 3 • juni 2021

Norsk Tidend

Framhald av **Fedraheimen** og **Den 17de Mai**

Det normerte nynorske talemålet gjer nynorsk meir tilgjengeleg for alle som bur i Noreg.

Mållagsleiar Peder Lofnes Hauge i lesarinnlegg i Dag og Tid

Rolf Theil

Grækarland

HER OM DAGEN las eg i gamle landkunnebøker hjå Nasjonalbiblioteket (nb.no). Fyrst fann eg *Landkunna for folkeskulen* frå 1909, «tridje utgaava paa nynorsk etter den gjenomsedde og umvølte syttande utgaava av Horns Geografi for folkeskolen». Forfattaren var Carl Willoch Ludvig Horn (1841–1913), og bøkene hans kom jamt i nye utgåver. Eg fekk mitt eige eksemplar i fjerde klasse hausten 1956. Etter 1917 endra dei tittelen til *Landkunne for folkeskulen*, og etter 1960 vart det *Geografi for folkeskulen*.

I AVSNITTET OM «Balkan-halvøyi» i 1909-utgåva står det: «Kongeriket **Grækarland** er den synste luten av halvøyi.» Namnet *Grækarland* fann eg att i 1917-utgåva, medan utgåvene frå 1928 og 1934 har forma *Grekland*. I seinare utgåver – mellom anna frå 1941, 1948, 1956 – er *Grekland* bytt ut med *Hellas*.

DET NORSKE NAMNET på landet synst på Balkanhalvøya vart endra frå *Grekland* (bokmål *Grekenland*) til *Hellas* i 1932. Grekarane har aldri kalla landet sitt noko anna enn *Hellás* eller *Elláda* i over 2500 år, men det er det latinske namnet på landet – *Græcia*, med uttalen [graiikia] – som ligg til grunn for landsnamnet på dei fleste andre språk, som desse europeiske: færøysk *Grikkaland*, islandsk *Grikkland*, svensk *Grekland*, dansk *Grækenland*, engelsk *Greece*, tysk *Griechenland*, fransk *Grèce*, irsk *an Ghréig*, russisk *Grecija*, litauisk *Graiikija* og nord-samisk *Greika*.

EG ER IMPONERT over det norske vedtaket om å ta i bruk namnet *Hellas*, fullstendig på tvers av det landet vert kalla på andre europeiske språk utanfor Hellas, men heilt utan problem er det ikkje. Me

kallar framleis folket for *grekarar* og språket deira for *gresk* – i staden for *hellenarar* og *hellensk*, som det burde ha heitt om me hadde fylgt språkbruken i Hellas. Og hadde det vore so gale om me kalla landet om lag det same som svenskane og danskane?

DET ER IKKJE mitt ærend å føreslå at me skal gå attende til *Grekland* eller *Grækarland*, men eg undrar meg over innføringa av namnet *Hellas*. Er det så gale å halda ved lag norske namnetradisjonar, ogso på stader utanfor Noregs grenser? I hovudsak gjer me det framleis. Kinesarane kallar ikkje landet sitt *Kina*, men *Zhōngguó*. Japanarane kallar landet sitt *Nihon*. Koreanarane kallar landet sitt *Han-guk* (i sør) og *Joseon* (i nord) og ikkje *Korea*. Albanarane kallar landet sitt *Shqipëria*.

ROLF THEIL

Eg er imponert over det norske vedtaket om å ta i bruk namnet Hellas, fullstendig på tvers av det landet vert kalla på andre europeiske språk utanfor Hellas.